

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівими

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

25 (506), 25 червня — 1 липня 2009

Президент України

Делегатам і гостям VIII з'їзду
Всеукраїнського товариства
"Просвіта" імені Тараса Шевченка

Дорогі друзі!

Вітаю вас із початком роботи VIII з'їзду Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка — найпатріотичнішої організації, яка зробила значний внесок у розвиток української культури та здобуття Україною незалежності.

Від часу заснування 1868 року "Просвіта" в умовах бездержавності стала по суті духовним урядом України. Біля її витоків стояли видатні діячі, яким вдалося перетворити просвітянський рух на масовий. Силою рідного слова вони розбудили український народ до нового національно-культурного життя.

Сьогодні товариство "Просвіта" продовжує працю задля основоположних інтересів нації.

Закликаю всіх вас і надалі активно сприяти відродженню української культури й духовності, відновленню нашої історичної пам'яті, утвердженню української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Лише за умови дієвого громадського контролю можна досягти цієї мети.

Зичу вам подальших успіхів у вашій благородній діяльності.

Слава Україні!

Віктор ЮЩЕНКО

Фоторепортаж зі з'їзду просвітян Ксенії Гладішевої

МИ Є ВЕЛИКОЮ НАЦІЄЮ,

VIII З'їзд ВУТ «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

19 червня 2009 року в Києві відбувся VIII з'їзд Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка. На з'їзд було делеговано 166 просвітян з усіх областей України та Севастополя; прибули і взяли участь у роботі з'їзду 153 делегати.

Товариства «Просвіта» з Аргентини та Парагваю, Товариство української мови з Америки, Товариства української культури з Білорусі, Хорватії, Сербії, Український культурний центр у Москві, Тюмені, Тобольську, Южно-Сахалінську надіслали VIII з'їзду ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка свої вітання.

У роботі просвітянського форуму взяли участь представники міністерств культури, освіти, у справах сім'ї і молоді, відомі діячі науки і культури, очільники громадських організацій.

Із привітанням від Президента України В. А. Ющенка та промовою виступив академік М. Г. Жулинський, голова Національної ради з питань культури і духовності при Президенті України. Зокрема академік Жулинський наголосив, що концепція державної мовної політики, загальнодержавна програма розвитку мови розроблені за активної участі просвітян. Нині у Верховній Раді без руху — чотири законопроекти про мову. Але ні уряд, ні Верховна Рада не поспішають розв'язувати мовні питання, поринувши в міжпартійну та політичну боротьбу за владу в країні.

Привітання від Голови Верховної Ради Володимира Литвина озвучив народний де-

путат багатьох скликань, голова Полтавського обласного об'єднання «Просвіти» Микола Кульчинський.

Заступник міністра культури і туризму Ольга Бенч опікується проблемами державної мови і не зі слів знає, які вони пекучі й нагальні, тож тісно співпрацює з головою ВУТ «Просвіта», народним депутатом Павлом Мовчаном, зокрема у виробленні та затвердженні загальнодержавної мовної програми. У секторі мовної політики Міністерства працює лише троє людей, тож потрібна допомога просвітян з усіх областей України.

Герой України поет Іван Драч у своєму вітанні з'їзду нагадав присутнім, що «Просвіта» завжди тісно співпрацювала з Народним рухом України, двадцятиріччя якого відзначаємо 2009 року, і просив долучитися до відзначення цієї дати, збирання документів і спогадів, фотоматеріалів і т. ін.

До з'їзду звернувся міністр екології й охорони навколишнього природного середовища, член Центрального правління «Просвіти» Георгій Філіпчук, окресливши нові напрями роботи, зокрема екологічного просвітиництва.

Голова правління товариства «Знання», доктор філософських наук, професор Василь Кушерець говорив про спільні дії товариства «Знання» і «Просвіти» у створенні мережі курсів української мови, народних університетів, поширення українознавства, роботи в школах і військових частинах.

Голова Міжнародного благодійного фонду «Українська родина» Галина Лемець свій виступ присвятила Тарасовій церкві — детально звітувала про використання коштів, демонструвала проект надбрамної церкви Кобзаря біля Чернечої гори у Каневі, виготовлений архітектором Антонюком («Укрдержреставрація»).

Звіт Центрального правління Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка про роботу «Просвіти» за період з квітня 2005-го до червня 2009 року прозвучав із вуст голови ВУТ «Просвіта» Павла Мовчана (друкується у цьому числі тижневика).

У своїх виступах голови обласних об'єднань Ярослав Пітко (Львів), Володимир Семистяга (Луганськ), Марія Олійник (Донецьк), Сергій Довгаль (Дніпропетровськ), Володимир Піпаш (Закарпаття), Василь Клічак (Київська обл.), Олена Феценко (Черкаси), просвітянин і дипломат Степан Волковецький, голова Спілки офіцерів В'ячеслав Білоус, засновник системного поширення українознавства академік Петро Кононенко, заступник голови Київської міської держадміністрації Сергій Рудик розкрили проблеми немісцевого значення: йшлося про шляхи подолання духовної кризи, що можливо лише із залученням широкій громадськості, за активного протистояння русифікації суспільства, повернення питомого інформаційного простору, розвінчання регіонального сепаратизму, посилення гумані-

тарного блоку в середній та вищій школі, звільнення України від пам'ятників тоталітарного режиму, перейменування вулиць, про потребу особливої уваги до півдня та сходу України, де місцеві влади всіляко намагаються уникнути декомунізації та дерусифікації.

З особливою повагою делегати з'їзду вислухали благословіння та виступ митрополита Переяслав-Хмельницької єпархії Української Православної Церкви Київського патріархату Дмитра (Рудюка).

Роботу Центрального правління ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка делегати з'їзду схвалили, так само як і Звіт Контрольно-ревізійної інспекції, представлений головою Ігорем Голобуцьким.

Головою ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка знову обрано Павла Михайловича Мовчана («За» — 144, «Проти» — 7, «утримались» — 2).

З'їзд обрав Головну раду, Центральне правління та Контрольно-ревізійну інспекцію ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка.

Делегати з'їзду внесли зміни та доповнення до Статуту ВУТ «Просвіта», прийняли низку ухвал. Зокрема, одностайно сформулювали мету нинішньої діяльності Товариства: «утвердження української державності на основі національної ідеї».

З'їзд відкривався й завершував свою роботу Гімном України, і рядок «душу й тіло ми положим за нашу свободу» нинішні просвітяни співали не з меншою щирістю, ніж їхні попередники: власне, він акумулює посвяченість кожного з нас українській справі.

Кор. «СП»

ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ ВУТ «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ПАВЛА МОВЧАНА НА З'їзді

Преосвященний владико, високоповажні представники української влади, шановні делегати і гості VIII з'їзду Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка!

Лише півроку теперішня подія в житті нашого Товариства відокремлює нас від історичної дати, яку відзначала Україна як національну — 140-річчя створення «Просвіти», що була, як ми пересвідчилися, поклікана мобілізувати націю на відстоювання власного українського мовно-культурного простору, який відбирали, відчаювали край за краєм, землю за землею поневолювачі, накидаючи нам свої порядки і свої мови...

Ці шість місяців, які ми пережили в своїх щоденних дбаннях і клопотах, були чи не найтривожнішими за останні роки новітньої історії України, коли ми могли втратити Українську державу внаслідок змови двох політичних угруповань, змови, розрахованої на руйнацію всіх національних конституційних засад, аби знову розділивши Україну, повернути її до того стану, в якому вона перебувала 140 років тому.

Я не перебільшую масштабів тієї національної катастрофи, яка могла б статися внаслідок конституційних змін тими фінансовими групами, для яких Україна є лише територією їхніх бізнес-інтересів, групами, які задля поширення власного консолідуючого поля могли б невдовзі на підставі северо-донецьких чи козятинських угод приєднати Україну до існуючої Російської імперії...

Дякувати Богові, дякувати Вам за молитви — не сталося! І мені чомусь пригадалися сторінки спогадів молодого троцькіста Васіля Гроссмана, російського письменника, який зафіксував прощання вождя з однодумцями на Казанському вокзалі в Москві. Цитую: «Він підходив до кожного з вибач-

ливою посмішкою, тиснув руку і казав: не сталося, товаришу... Вибачте... Не сталося...

І думаєш, зіставляючи дві історії: не сталося, хвала Богові, але, щоб не сталося ніколи, ми, просвітяни, які ніколи не були спостерігачами, а помічниками Всевишнього, повинні зробити процес державотворення незворотнім. Наша мета творення України не декларувалася в заявах, програмах, зверненнях, а поволі реалізувалася, і ми все робили, аби Україна стала не лише за атрибутикою структурно сформованою, а й відповідно національно змістовною... І все, що ми робили впродовж звітнього періоду день в день без компанійщини, допінгованих виборчих періодів, під час яких робляться гроші, все, що ми робитимемо і завтра, і позавтра, є дійсним державотворенням. Ми відстоюємо рідне слово і у вищих школах, і в середніх, і в різних

сферах суспільного буття, і в Криму, і в зросійщеній Одесі, в Харкові, на Донеччині й Закарпатті, в Чернігові й Миколаєві... Тоді, коли ми видаємо книжки, творимо телепрограми, ведемо радіопрограми, коли читаємо лекції, гуртуємося в хорові колективи, зустрічаємося зі школярами і студентами, тоді, коли поширюємо рідне слово через друк часописів, таких, як «Слово Просвіти», «Щедрик», «Промінь Просвіти», «Сіверщина», «Кримська світлиця», «Галицька Просвіта», «Аркадська вулиця», «Християнська Україна», «Народний лікар України», «Ластівка», «Бахмутський шлях», «Основа», «Дзвін Севастополя»...

Орган Центрального правління ВУТ «Просвіта» — «Слово Просвіти», який очолює лауреат Національної Шевченківської премії Любов Голота, став найзмістовнішим культурологічним тижневиком в Україні.

За звітний період вийшло кілька

десятків книжок, виданих Видавничим центром «Просвіта» на чолі з Василем Клічаком, які отримали не лише схвальні оцінки читачів, а й відповідні відзнаки на книжкових форумах. Маю на увазі розвідку Ростислава Радішевського та Володимира Свербигуза «Іван Мазепа в сарматсько-роксоланському вимірі високого бароко» та «Декамерон» Бокаччо у неперевершеному перекладі Миколи Лукаша. Текст перекладу віднайшов в архівах і підготував до друку поет, літературознавець, перекладач, Шевченківський лауреат Леонід Череватенко.

Було продовжено видання словників у серії «Словники України», а саме «Тлумачний словник української мови», «Російсько-український словник термінологічної лексики» Наталки (Надії) Шило, словник-довідник «Україна в словах», підготовлено до друку «Академічний словник української мови», ви-

дано прозові й поетичні твори сучасних українських письменників: Івана Драча, Миколи Стеблини, Василя Фольварочного. Автори Видавничого центру «Просвіта» здобули найвищі державні нагороди — Національні Шевченківські премії в галузі літератури: це безсмертний Анатолій Погрібний за книжки «По зачарованому колу століть», «Поклик дужого чину» (2006), а також видатний поет-сучасник Микола Воробйов за книжку поезій «Слуга півонії», видану також Видавничим центром «Просвіта».

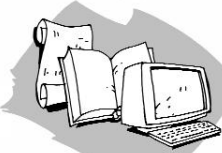
Лауреатом літературної премії імені Лесі Українки за книжку для дітей «Тарасове перо» (2006) став наш автор, письменник Євген Білоусов.

Учителям-словесникам, історикам і широкому загалу адресована книга статей Миколи Жулинського «Він знав, як багато важить слово», присвячена І. Франкові, Вадима Пепи «Україна в дзеркалі тисячоліть», Любові Голоти «Сотворіння», монографія Ольги Малюти «Просвіта і Українська державність», монографія родини Дем'янучуків: «Українське краєзнавство: сторінки історії», монографія Тараса Лепехи «Українознавство», монографія Володимира Скляра «Етнічний склад населення України (1959—1989 рр.): етномовні наслідки російщення», книга про різноманітний національний рослинний світ Андрія Кондратюка «З вишневого саду», поезії автора з Луганщини Василя Старуна... А твори Ющука? Пономаріва? Лариси Масенко, Івана Дзюби! Перелік можна продовжити.

Продовжуємо реалізувати великий національний проект «Кобзар» Т. Г. Шевченка — в кожному оселю. Загальний наклад його — понад 500 тисяч примірників.

Назву ще один великий проект — «Етнічна музика України» надзвичайно актуальний, тому що маскулт може остаточно перемогти українську культуру — видано вже 28 компакт-дисків.

Зреалізовано великий проект «Дитяча колекція» — спільно з компанією «Атлантік», яку очолює та-

І ПРОСВІТЯНИ — СІЛЬ ІІ

кож член Центрального правління Юрій Гандзюк. Це диски для дітей молодшого і старшого шкільного віку, пізнавально-просвітницькі комп'ютерні ігри українською мовою. Сподіваємося, що держава зацікавиться проектами і продукуватиме їх на замовлення Міністерства культури і туризму, а також Міністерства освіти і науки. Бо, зокрема, на тих дисках — історія України і світу, видатні композитори, художники, традиції нашого народу, світ рослин і тварин, уроки іноземних мов і багато іншого.

Молодіжна субкультура з невідмінною складовою насильства та вбивств поширюється з неймовірною швидкістю. Культура не ділиться ні за статевим, ні за віковим принципом. Вона не може створюватися щоразу наново, а може лише збагачуватися поколіннями. Чим, власне, і займаються просвітяни — чи то в Одесі, чи в Чернігові, чи у Вінниці. Розрив культури між поколіннями — це не просто погібель, це анігіляція всього попереднього досвіду нації, здичавіння молодих, на чому, власне, й зосереджують увагу продуценти цього отруйного пійла. Українців принижують послідовно, щоденно. І ми вже не помічаємо того, що Шустера сприймаємо як належне, з його чужим словом і ворожою установкою для української нації — роз'єднувати, протиставляти і зіштовхувати.

Приниження не можна терпіти до безкінечності. Нові господарі, що висадилися на роздоріжжя вседозволеності й прихвизаційних процесів, переконані, що лише долар все забезпечує, все вирішує в економіці та політиці, свідомості.

Тому й з'являються у свідомості руйнівні стереотипи, чуже слово, аби зруйнувати духовний код нації. Щоб ми незабаром не змогли прочитати навіть Шевченків “Заповіт”. І це не тому, що “просунута” молодь так пішла вперед, а тому, що вона неспроможна осягнути того, про яку Україну писав Тарас Григорович, для чого він це робив далеко від рідної землі.

Духовні диверсії й клонування поширюються. І декому здається, що мети досягнуто: українства вже не існує в політичному гетто телебачення. Рано, панове! Ми є, “Просвіта” існує, і свідомо того, що організація повинна набирати потужностей за рахунок власних ресурсів.

Колись я почув, як один з учасників шоу “Свобода” з якимось дивним неукраїнським прізвисьмом сказав, що “в економіці сумління нема”. Можливо, для них і нема. Але в усьому мусить бути сумління. І носієм цього національного сумління була і є “Просвіта”.

Завдання наші непрості. Не робитиму зараз повного переліку цих завдань: ми розробимо на нинішньому VIII з'їзді програму діяльності “Просвіти” на наступні роки. Вже сьогодні, зібравши всі наші ресурси, нашу волю, зробимо новий крок у завтрашній день. Адже цей день уже відмінний від того, що ми мали за цей звітний період.

Інформація панує над світом, дуже швидко шириться. Але ми не повинні лише консервувати те, що було, адже можемо так усамітнитися. Ми даємо собі звіт, що не зможемо найближчим часом взяти владу повноформатно у свої руки — маю на увазі українську силу. Ми розуміємо, що попереду ще чекають складні випробування на відстоювання національного, адже це робити надзвичайно важко. Перед нами стоять інші виклики, які супроводжуються, до того ж, світовою кризою. Але причина політичної й економічної кризи зумовлена одним — кризою духовною, нівеляцією культури, руйнуванням духовного осердя людського життя.

Кожен день — це нові виклики. І ми повинні бути змобілізованими, готовими до дії й саможертвними. У цьому й полягає сенс діяльності просвітян. Робота партій, хоч би як патріотично вони називалися, періодична. Наша ж робота щоденна.

Після 11-серійного просвітницького художнього фільму “Заповіт”, присвяченого життю і творчості Шевченка, ми виготовили чотирисерійний художній телефільм “Березовський” з циклу “Слава Україні”, присвяченого великим синам нашого народу. Тут треба подякувати саможертвним митцям — Леонідові Мужуку, членові Центрального правління Товариства, а також Валентині Мисливому. Зараз триває робота над другим фільмом, присвяченим генієві української музики Бортнянському.

Великий успіх “Просвіти” — випуск на екран 26-серійного анімаційного фільму “Лис Микита” за однойменною поемою Івана Франка. Фільм створений колективом на чолі з членом Центрального правління Володимиром Кметиком. Це перший такий анімаційний серіал за часи незалежності України. На черзі подібні серіали “Тарас Бульба”, “Казки великого міста”.

Особливо хочу наголосити, що наша співпраця з Українською Церквою Київського Патріархату та Греко-Католицькою Церквою зараз не менш важлива, ніж у часи, коли засновувалася “Просвіта”.

Люди довіряють церкві, люди вірять “Просвіті”, і ми маємо виробити спеціальні програми наших спільних заходів, які підтримали б український дух, національну душу, які б сказали нації: “Духа не угашайте!” І тут якомога скоріше потрібна Тарасова церква.

Сьогодні у складі ВУТ “Просвіта”: міських об'єднань — 23, районних — 242, міськрайонних — 121, первинних осередків — 5343, колективних членів — 131.

Загальна чисельність членів “Просвіти” — 285 637 (з них пройшли перереєстрацію 87 %).

За звітний період створено нових: первинних осередків — 182; районних об'єднань — 15; залучено до лав “Просвіти” 18 075 нових членів.

Більшість осередків створено в навчальних закладах, закладах культури, військових частинах. Голвна агітація — розповсюдження видавничої продукції “Просвіти”.

Найчисельніші обласні об'єднання: Тернопільське — близько 12 тисяч членів; Івано-Франківське — близько 16 тис.; Львівське — близько 15,5 тис.; Черкаське — 8,5 тис.; Чернівецьке — близько 7 тис.;

Миколаївське — близько 6 тис.

У цих об'єднаннях пройшли перереєстрацію від 80 до 90 % членів “Просвіти”.

Вдалося налагодити роботу Дніпропетровського, Волинського, Закарпатського обласних об'єднань.

Добре поставлена робота в Черкаському, Хмельницькому, Сумському, Луганському, Кіровоградському, Донецькому, Чернігівському обласних об'єднаннях.

Тамтешні просвітяни беруть найактивнішу участь у проведених всеукраїнських заходів згідно з планом діяльності ВУТ “Просвіта”, зокрема, в дитячих конкурсах “Диво калинове” ім. Д. Білоуса та “Палітра українського слова” (конкурс плаката і малюнка), проводять всеукраїнські фестивалі “Джерело талантів” (Донецьк), “Коляда” (Рівне) та інші. У цих областях також краще відбувається перереєстрація членів “Просвіти”.

Найліпше поставлена робота зі студентською та шкільною молоддю в Миколаївській, Хмельницькій, Черкаській, Луганській, Донецькій областях.

В Івано-Франківській області краще вдається створювати сільські первинні осередки, їхній досвід варто запозичити.

А тепер — про наші духовні первні. Чому ми приділяємо значну увагу історії нашої нації — і далекоминулій, і новітній? Тому, що тенденція розглядати вітчизняну історію лише як історію помилок, непорозуміння і кривавих взаємоборювань, як історію поразок порівняно з іншими націями є неприпустимою. Це закріплює комплекс меншовартості, нав'язує дефект нормальності: гляньте, як непомітно формується думка про те, що потрібно відмовитися від власної ідентичності, перестати бути українцем, якого заштовхують у шаровари та вишиванки, аби боротися в рекламних роликах з колорадськими жуками. Від нас вимагають, аби ми змінили свій цивілізаційний код, щоб не стали успішною нацією.

Як запевнюють соціопсихологи, позитивний погляд на себе і групу, до якої належиш, є природним і наснажуючим, у той самий час як самоприниження і низька оцінка своїх груп — ознака глибокого психічного неблагополуччя, яке послаблює колективну волю і

дезінтегрує великі людські масиви. Ось чому ми, просвітяни, популяризуємо позитивні сторінки нашої історії, такі як битва під Жовтими Водами, Конотопська битва, новітній Майдан, не додаючи смутків до розчарувань, які справді були. Але згадаймо слова одного з філософів, який зауважив, що коли відходить очікувати нового, забувши, що найвищим начальником є Христос. Хіба нам потрібен наглядчак, погонич, цензор, керуючий, указуючий, регламентуючий?... Саме тому наша акцентована патріотичність, як дехто потрактовує нашу просвітянську позицію, означає фундаментальну загальнолюдську потребу самоповаги та поваги до власного роду і нашої унікальної історії.

Тому формула “Ми — сильні”, до якої почали вдаватися претенденти “на президента”, є переконливою, бо ми такі сильні без міфологізації своєї минувшини — і далекої, і близької. Ми з вами робили, творили свою новітню державу, перебуваючи в меншості, але ми зміцнили моральне здоров'я своєї нації. Нам слід зробити все можливе, аби гнітючі комплекси і настрої меншовартості, які системно нам нав'язують, були знівельовані висотою нашого духу і міццю віри. І наша історія є найуспішнішою! Адже через століття уярмлення ми відродили Українську державу. Ми не дамо себе ошукати — чи наступного року, чи запевняючи себе, що наше місце в Європі заброньоване сотні років тому. Адже ми — самодостатня нація, і Захід в жодному разі не є ані ідеалом людського розвитку, ані моделлю для наслідування. Ми — українці. І це значиміша категорія, аніж європейці... Бо за нашими плечима — тисячолітня історія творення своєї культури, мови, ментальності людьми з глибокими почуваннями, вірою в Бога, вірою в самих себе.

У найближчій глобалізаційній перспективі Україна перебуває не в найгіршій позиції, незважаючи на демографічну кризу: все-таки ми, українці, належимо до білої раси, зберігаємо абсолютну більшість у країні: наші люди, як засвідчило останнє десятиріччя, вельми адаптивні, здатні виживати за найтяжчих умов, до чого не спроможний жоден європейський соціум, адже, навчившись, а точніше, пристосувавшись (укотре!) жити на руїнах, ми не втрачаємо віри в себе, в свою перспективу, в свою Україну. Воля до життя, воля до благополуччя дає нам надію на завтрашню Україну.

Наш девіз актуальний, як і 140 років тому: працювати на відродження України необхідно постійно і всюди, не співвідносячи свою діяльність із політичними реаліями чи політичними лідерами, яких виставила політична короткочасова кон'юнктура... Неналежна увага теперішньої влади до просвітницького руху має ту саму природу, як і неувага до творчої української інтелігенції, думка якої ігнорується, або завалюється, захаращується монбланами актуальних політехнологічних “стратегем”...

І принцип, за яким ми діємо, як і діяли наші попередники, сформульований задовго до нас, встиг стати девізом Римського клубу, і не втрачає актуальності: **Мислити глобально, діяти локально.**

Наші ж національно-демократичні партії хочуть і мислити, і діяти глобально, усуваючись від щоденної, часом невдячної копіткої робо-

ШАНОВНЕ ТОВАРИСТВО!

Щиро вітаю вас із відкриттям VIII з'їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта” — найстаршої громадської організації, діяльність якої завжди була спрямована на утвердження української національної ідеї, розвитку національної культури, формування національної свідомості та піднесення духовності українського народу.

Біля витоків “Просвіти” стояли такі видатні світоці української культури, як Борис Грінченко, Леся Українка, Микола Лисенко, Олена Пчілка, Михайло Старицький. Вони заклали підвалини духовного відродження нації, її культури, мови.

Сьогодні, у час утвердження української держави, культурно-освітні проблеми як ніколи актуальні.

Переконаний, що влада і “Просвіта” повинні об'єднати свої зусилля для того, щоб гуманітарна політика в Україні відповідала українським національним інтересам і європейським традиціям.

Щиро зичу всім причетним до організації та участі у з'їзді плідної роботи, творчого натхнення, нових звершень і здобутків!

Міністр охорони навколишнього природного середовища України
Георгій ФІЛІПЧУК

Закінчення на стор. 4

Продовження.
Початок на стор. 2

ти над малоформатними справами, які день у день здійснюють Я. Пітко, П. Арсенич, П. Шимків, Л. Філонов, О. Олексюк, В. Семистяга, С. Савченко, М. Олійник, В. Чепурний, О. Степанченко, О. Шевченко інші. Завдяки “Просвіті” постали Дні Героїв Крут, День писемності та мови, програма “Малі міста України”. Саме просвітяни першими заговорили про Геноцид 1932—33 років, Героїв УПА, Січових Стрільців, трагедійні долі жертв операції “Вісла” і т.ін. (Книга Аркадія Сидорука).

Становий хребет “Просвіти” — це вчителі, викладачі вищих шкіл, лікарі, бібліотечні та музейні працівники, економісти, літератори, актори, журналісти, які, здобуваючи свій кусень хліба в щоденних трудах, знаходять і час, і енергію для добрих просвітянських справ... Це в їхніх руках український духовний меч, животворяще слово — честь їм і слава!

Кожен самосвідомий українець — це просвітянин. Просвітяни — це справді українська інтелігенція, а не новий соціальний реєстр брокерів, менеджерів, рієлторів, охоронців, які мають певні достатки і відгороджені від українського духовного простору байдужістю та ситістю. І ви не воюєте за переділ власності, майнових комплексів, земельних угідь, не тонете в щоденних чварах за шмат “гнилої”, а є свідомими діями (від слова “діяти”) українського світу... Від численних політтехнологів, які працюють на замовлення, залишаються самі калькулятори й архівні звіти, від вас залишається озонний український простір, в якому не задихаються наступні покоління.

Ми всі навчилися розмовляти брехню й правду, і нас не спокусять роки маніловщини, як це сталося нещодавно, в період гарячих азартних політичних баталій... Лише справді українська справа, українська перспектива, український прорив, українські пріоритети з державною українською мовою, з українською культурою, з українською повносуцільно-змістовною Україною... Українське вуху збридлилося чути брехню, порожні обіцянки, і для нього слова “справедливість”, “правда”, “Україна”, що націю виносять вище законів, — не просто слова, а великі змісти, моральні категорії, які зіставлені з реальними справами... Нас уже на макісі не проведеш...

Політичне національне явлення, невиразність позиції в українській справі свідчать про суцільні протяги в мізках тих політиків, які хотіли б родичатися з катами, і чекати виконання виroku... Ми мусимо, нарешті, дізнатися від них, яку Україну ми будемо, — хіба лише ту, в якій обіцяють до 2012 року подолати бідність, що нагадує Хрущовські обіцянки жити при комунізмі вже 1980 року, чи з великим цивілізаційним майбутнім, де нічого українського вже не буде. Виходить за Євгеном Дударем: “Будемо жити у великий час, а думати про калабані й вибоїни на шляхах”...

Невиразність національної ідеології, яка панувала донедавна, саме і спричинилася до поділу України на Східну і Західну, до духовного вакууму в сфері культури, який видно неозброєним оком: розбіжності між заявами окремих лідерів про духовіднесеність і далекими від моральності пріоритетами тієї бульварно-телевізійної тусовки, що клонується по всій Україні, по всіх касетах, тусовки, яка нахабно лізе в людські душі, тусовки, яку настирливо ставлять у центр суспільної уваги, аби з’ясувати: вкрадений чи не вкрадений Фірташем газ. І що краще: порожні прилавки магазинів чи порожні гаманці?!

Усе національне, питома укра-

їнське виноситься за дужки. Ядучо, єхидно, по-вольтерівськи виглумлюється все ваговите, святе, над нашим минулим чинять розправу мовчанням... Відверті феєсбівські агенти ведуть відкриті антиукраїнську пропаганду, залякуючи, пресуючи молодь в ім’я відновлення “большого отечества”. Рейтингово-прибуткова політика ігнорує українську складову в сфері культури та інформації, потрактовуючи послідовні дії Президента України Віктора Ющенка в цій сфері як певні дивацтва слобідського мрійника.

Інформаційно-тусовочна “свобода” без берегів загрожує розмити стійке духовне ядро української нації, якщо ми усіма можливими способами не протидіятимемо цьому.

Завтрашнє України нас не просто цікавить, воно нам болить, нам, носіям рідного слова, українських традицій, української ментальності, які перейняті відповідальністю за те, якою повинна бути Україна XXI сторіччя... І дихотомія її розвитку для нас не є проблемою, якою її будувати з Богом чи без Бога. Зрозуміла річ — із Богом, і з Українською Церквою Київського Патріархату та Греко-Католицькою...

“З Богом” — це найважливіший постулат... І жити з Богом і за Бо-

гом неймовірно тяжче, аніж без нього, коли все дозволено, коли нехтують усім святим, родом, мовою, людськими приписами. Коли не потрібно зважати ані на історію твого роду, ані на зло — велике і мале... І для нас, просвітян, не існує альтернативи в цій царині.

Для парафіян церков Московського патріархату заступити відверту українофобську сентенцію, виголошену відомим богословом, дияконом Андреем Кураєвим напередодні виборів Патріарха всієї Русі-Московії: “Может даже показаться, что избрание украинца на московский престол сблизит наши народы, устранив угрозу окончательного отрыва православной Украины от России. Я полагаю, что это иллюзия. Во-первых, для идеологов не важны перемены в стане врага. Враг поступил умно? Значит, он стал хитрее и опаснее, и тем скорее надо его добить. Во-вторых, националистическое украинские идеологи понимают, что украинский патриарх в Москве — явление временное. Пройдет еще 10—15 лет. Закроется ли за это время расчесываемая ими тема “многовековой борьбы украинцев с московским засильем? Нет”. (№ 2, 27 січня 2009 р.).

Ось чому ми повинні підтриму-

вати свого Патріарха і свою Помісну Православну Церкву, сприяючи їй всюди в її самоствердженні, співпрацюючи з нею за багатьма програмами, які ми погодимо найближчим часом.

Не може обійти увагою і не менш важливої проблеми п’ятої колони, яка себе особливо чітко позиціонувала після амністії сепаратистських спроб Северодонецька 2004-го. Рупором її став недавній прем’єр-міністр України Дмитро Табачник, який варить не лише “супи качині по-українськи”, а й готує за давніми рецептами Шульгіна—Струве отруйне зілля для українців, яких він біологічно не терпить лише за те, що ми на своїй землі — вже стільки тисячоліть! — протидіємо різним каганатам: від Хазарського до Ахметовського-Губського...

Принадно хочу подякувати членові Центрального правління ВУТ “Просвіта” Юрієві Гнаткевичу за його своєрідний “антидюрінг” — книгу-відповідь “Антитабачник”... Адже п’ята колони двоскладова: одна проросійсько-імперська (під Пута), а друга — космополітична, яка впритул не хоче нас бачити й уявляти українство як цілісний етнос, що має такі самі права, як, скажімо, євреї: в своїй державі називатися титульною нацією. Ми можемо (за Табачником) існувати лише як політичне утворення, як це донедавна було — радянською спільнотою...

“Просвіта” впродовж усього періоду свого існування сприяла ідентифікації людини на всіх рівнях: фізичному, психічному та метафізичному, виробляючи сукупно світоглядні ідеї, принципи, орієнтири для тих загублених, заблуканих в асиміляційному океані людей, які рано чи пізно питають себе або інших “А хто я є?”

“Просвіта” покликана давати відповідь і вчора, і сьогодні, а особливо завтра, на сучасному цивілізаційному рівні самоідентифікації. Відповідь на це питання “я є українець” — з великим минулим, з власною історією, з великою культурою і розробленою мовою, ми означаємо собою не лише власний національний український простір, який тисячоліттями обороняли наші пращури, а й позначаємо своєю присутністю світовий простір, висторивши внаслідок різних причин і обставин таке явище, як “світове українство”. Великі напруження політичні, культурні тривають там, де нас, українців, не хочуть знати як окремішність, а всі й далі прагнуть уподібнити до себе або ж підпорядкувати собі. Тому боротьба за себе — це не компанійщина, це боротьба у великому й малому, в повсякденні, коли ми з гідністю відстоюємо право на власну державу, а не державу олігархів, зайд і пристосованців... Державу з українською державною мовою, а не мовою Затуліна і Табачника, з власною високою культурою Марії Стеф’юк, Мирослава Скорика та Євгена Станковича, а не Алли Пугачової, якій подаровано радіо в Україні прем’єр-міністром.

Ми ж обстоюємо право на великий інформаційний простір із власними українськими телеканалами і телеведучими, а не відрядженими до нас ідеологами чужої держави.

Тому “Просвіта” зобов’язана не лише заявами, зверненнями до всіх рівнів влади апелювати, але сама входить, втручається в інформаційні регіональні простори, як це робить Леонід Філонов у Вінниці чи Ярослав Пітко у Львові, Володимир Семистяга на Луганщині чи Микола Кульчинський на Полтавщині.

Беріть ініціативу в свої руки. Гуртуйте коло однодумців, впливайте, відвоюйте своє всюди.

Хто в нас досліджує проблеми впливу інформації, втручання у наше національне життя? Хто виробляє і для кого рекомендації, аби запобігти катастрофічним процесам ніве-

ляції української людності? Якщо Росія недвозначно прагне утримати Україну в зоні її впливу, зокрема і в мовному, інформаційному, політичному, а відтак і економічному, а Європа готова зрештою нас, що вона продемонструвала нещодавно, то є лише одна протидія цьому процесові — це протидія свідомого українства, виразниками якого є ви.

І вся новітня історія України — від здобуття незалежності до формування ідеологічних засад нашої виболеної державності — це робота свідомого українства. Так, ми всі усвідомлюємо, що доба мітингів минула... Настала доба малих локальних справ: це тоді, коли ми йдемо в аудиторії до студентства, коли поширюємо українську книгу, український телефільм, українські комп’ютерні ігри для дітей... Чому ми полишили напризволяще тисячі бібліотек і не активізуємо в них культурницьке життя?! А занедбані сільські клуби, які не стали “народними домами”?

Не покладайтеся на чиновництво, робіть це самі. Проводьте вечори, містечкські акції, несіть рідне слово, гуртуйтеся в хоріві, співочі колективи... Чого чи кого чекаємо? Що “ширка” нам подарує і мову, й культуру, і робочі місця, зміцнить традиційний інститут сім’ї, рекультивує занедбані землі, відбудує втрачені галузі й піднесе освітній рівень у державі з відтворенням або з розширенням набором мотивацій до науки, знань, до високого світу культури? Це справа для нас. Головним ресурсом нашим є майже 70 % свідомого українства. Наші трудові, інтелектуальні, навіть фінансові ресурси достатні для того, щоб тижневик “Слово Просвіти” виходив кількотисячним накладом, а не обходився кількома тисячами. Ми зобов’язані створити власний медіахолдинг, щоб розрізнені малотиражні видання перетворити на змістовне високопрофесійне інформаційне джерело.

Ми зобов’язані створювати власні сайти, щоб в Інтернет-паутинні ловити інших, а не потрапляти самим. Інформаційний простір слід відвоювати.

Якщо ми стверджуємо, що головним ідеологом України є Тарас Шевченко, то чому акція “Кобзар” в кожному сім’ю” є справою лише Центрального правління і Видавничого центру?! Чому ми й досі не налагодити міжобласного обміну книговидавництвами, щоб книжки, видані, наприклад, у Маріуполі, де активно працює Анатолій Мороз, який видав 10 книжок, потрапили до Львова, Сум, Харкова, Чернігова?

Книгорозповсюдження передбачає і відвоювання книгарень у місцевих органів влади. Ми, координувачі своєї діяльності, повинні створити єдину недорогу серію бібліотечки “Просвіта”, одноформатну, однотипну, сформували, відповідно, авторитетну редколегію... Просвітяни — це найавторитетніші люди в суспільстві, й тому необхідно відроджувати лекторії, робити тематичні вечори, літературні фестивалі, театральні імпрези.

Центральне правління “Просвіти” спільно з видавництвом “Дніпро” видало серію портретів діячів старої “Просвіти”. Пора започаткувати видання нарисів, портретів “Просвітяни нової доби”, до якої належить когорта українських діячів, серед яких я хотів би виокремити передовсім Івана Ющука, Анатолія Погрібно, Олександра Пономаріва, Романа Іванчука, Бориса Пастуха, Павла Чучку, Василя Чепурного, Володимира Семистягу, Дмитра Павличка, Ярослава Пітка, Петра Арсенича, Василя Глаголюка, Степана Волковецького і багатьох інших, долучивши до змістових нарисів їхні виступи, роздуми, есеї...

Відбувається зміна поколінь, тому співпраця з “Молодою Просвітою” як з нашим резервом, з на-

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Організаторам, учасникам і гостям
VIII з’їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта”
ім. Тараса Шевченка

Щиро вітаю представницьке зібрання з початком роботи з’їзду, покликаного продемонструвати українському суспільству набуті свої державницькі й націєтворчі зусиль та запропонувати консолідуючі ідеї, базовані на креативному ґрунті громадянськості й патріотизму.

Сьогодні, вчитуючись у програмні положення діяльності “Просвіти”, якою бачили її засновники товариства, з особливим смисловим підтекстом та загостреною часовою актуальністю сприймаються слова ідеї, в якій концентрувалася суть майбутнього подвижництва: “Кожен народ, що хоче добитися самостійності, мусить передусім дбати про те, щоби нижчі верстви суспільності, народні маси піднесли до тої ступені просвіти, щоб ця народна маса почула себе членом народного організму, відчула своє горожанське й національне достоїнство й узнала потребу існування нації як окремішної народної індивідуальності; бо ніхто інший, а маса народу є підставою усього”.

Поважний історичний шлях, пройдений “Просвітою”, переконливо засвідчує магістральний напрям, обраний з першого дня існування організації, що полягав у справжньому духовному опікуванні народу, наполегливому виховуванні його самосвідомості, дбайливому збереженні рідної мови й писемності, примноженні національних традицій, послідовному утвердженні культурної самобутності, попри всі утиски, гоніння, насильство, витримувався завжди й за будь-яких обставин, навіть за умов діаспорного існування.

Нові можливості водночас з новими викликами й запитамі часу постали перед Товариством після проголошення незалежності України, справі якій, за великим рахунком, і присвячувалося все суспільне служіння “Просвіти”. Її найактивніша участь в усіх загальнополітичних заходах, багатогранна практична діяльність спрямовувалися на вирішення найзłożоденніших проблем молоді держави, на поширення й зміцнення позицій українства в Україні.

З відстані часу нині добре видно масштабність і значення зробленого подвижництвом “Просвіти”. Невідбутність тих безцінних активів пояснюється просто — на вітар священної справи ними було покладено все: дух, сила, воля, життя. Кризь роки й випробування вони забезпечували нації справжню життєву спроможність, формували на її базових цінностях людину-борця, людину-патріота.

Реалії сьогодення з усією очевидністю окреслюють у цьому сенсі перед “Просвітою” новітні особливі важливості й відповідальності завдання: Всеукраїнське товариство має стати справді всеукраїнським завдяки щоденним конкретним справам у творенні могуття держави і нації, послідовним і неухильним сповіданням у своїй роботі принципу — “маса народу є підставою усього”.

Зичу всім просвітянам добра, віри, благополуччя, невичерпного творчого натхнення, втілення в життя всіх планів і задумів, а з’їзду — плідної й успішної роботи.

Volodymyr Litvin

Володимир ЛИТВИН

шим ще не до кінця освоєним ресурсом, потребує нових підходів і нових програм.

До речі, ми, започаткувавши позаторік акцію “Пошануймо могили безневинно убієного в часи Голодомору Хрестом”, розраховуємо на пошукову діяльність саме “Молодої Просвіти”, так само, як і в спільних з обласними адміністраціями акціях “Дніпро — ріка єднання”, до якої хочемо вже в канікулярний період залучити студентство, яке б від північних вод Дніпра аж до його гирла на кількох різномовних судах провело зустрічі з населенням обох берегів Дніпра, пронесло ідею, що ми велика нація, напоєна тисячолітніми наснажливими водами Славутича, по обох берегах якого творилася єдина для всіх українців мова і культура.

Тому цілком логічні наші проекти “Стодола”: створення мандрівних театральних труп і вертепів, які пройшли б не лише всією територією України, а й сусідніми землями в сусідніх державах, де українці є автохтонами, і за часів незалежності особливо потерпають від прискореної асиміляції. Це стосується передовсім українців Росії, Румунії, Словаччини. Тому наше прагнення інтегруватися до Європи є природним, аби не перетворюватися на буферну зону, на міграційний відстійник...

Через те наше звернення до всіх гілок влади надати цьому проекту організаційну і частково фінансову підтримку (“Європа — наш дім”) залишається актуальною.

Не робитиму повного переліку тих заходів і вимог, що складають програму нашої діяльності на наступний період, оскільки ви ознайомилися з нею в ухвалі, яку прийматимемо з'їздом. Проте не можу не зупинитися окремо на наших законодавчих ініціативах, зокрема, на двох проектах законів — “Закон про мови в Україні” та “Закон про статус української мови як державної”, а також на проекті закону “Про засади мовної політики в Україні”, які були широко обговорені на шпальтах “Слова Просвіти” і пролежали на столах керівників комітетів і фракцій понад рік. Хай вам тепер стане зрозумілим, чому не може існувати стійка коаліція націо-

нально-демократичних сил у Верховній Раді України, чому не реалізувалася програма гуманітарного розвитку України і хто, підступно маневруючи, відводив парламентську більшість від схвалення усіх трьох законів, аби остаточно поставити крапку на російській мовній проблемі в Україні. Прийняття цих законів не хотіли ті, хто закамфлювався під патріотів України, і в середовищі БЮТ, і НУ-НС. Про Партію регіонів не говоритиму, як і не зупинятимусь на темі, хто і чому оголосив війну Президенту України. Але від нас, просвітян, свідомих українців залежить доля України. Через те ще раз згадаю слова апостола: якщо з нами Бог, то хто проти нас?

Незважаючи на те, що з'явилися нові, дуже ефективні способи контролю чужої території, такі, як мережеві корпорації продажу товарів і послуг, мережі телекомунікацій, банки — такі собі інформаційні парасоли, які надають можливість впливати на свідомість українців без військової експансії, а через інфраструктуру, культурно-цивілізаційну експансію. Національні культури можуть стискатися, згортатися в пружини, щоб здетонувати одночасно, як це було, наприклад, у Чечні чи в Косові... Справді, світ змінився з точки зору інтенсивності контактів культур і цивілізацій, світ уніфікується, але при всіх розмивних, знеосіблювальних, уніфікуючих хвилях, які накривають світ, національне універсальність і ушліщується — і серед малих міноритарних груп, і серед великих етносів, до яких належать українці. І всі оплачені прогнози про наше швидке зникнення є просто нісенітницею.

Ми є великою нацією, і просвітяни — сім'я її. Так, це ми є носіями нового світогляду, в якому немає місця холуйству, запопадливості перед новочасними лихварями та шинкарями, немає місця меншовагості, розпачу і зневірі. Так, ми справді сильні на власній рідній землі, бо з нами Бог і Господом дароване Слово, яке ми покликані плекати, обороняти, берегти і духовно наснажувати.

Слава Україні!
Слава Вам, просвітяни!

ПРОТОКОЛ № 2 засідання мандатної комісії VIII з'їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка

19 червня 2009 р. м. Київ

Згідно з Ухвалою сесії Головної ради ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка від 15 квітня 2009 р., на обласних конференціях обрано 166 делегатів. Прибуло на з'їзд і зареєструвалося 153 делегати. Визнано дійсними 153 мандати.

На з'їзд запрошені представники державних установ і громадських організацій, політичних партій, творчих спілок. Запрошені представники ЗМІ.

Делегати за освітою: вища — 142; середня спеціальна — 7; се-

редня — 2; незакінчена вища — 1.

Серед них: докторів наук, професорів — 13; академіків — 3; кандидатів наук, доцентів — 16; Героїв України — 1; відзначених іншими державними нагородами — 31; письменників, журналістів — 14; представників творчих спілок — 2.

За віком: до 20 років — 1 (0,6%); від 20 до 30 — 8 (5,3%); від 30 до 40 — 7 (4,6%); від 40 до 50 — 31 (20,4%); від 50 до 60 — 51 (33,6%); від 60 до 70 — 48 (31,6%); від 70 до 80 — 6 (3,9%). Середній вік делегатів — 50—60 років.

Членство в партіях: УНП — 9; “Наша Україна” — 9; “Свобода” — 3; КУН — 8; НРУ — 3; БЮТ — 4, НП — 2, ВО “Батьківщина” — 4.

Голова мандатної комісії
Тетяна ФЕДІЄНКО

ЗВІТ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ ІНСПЕКЦІЇ

VIII з'їздові Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка

На попередньому з'їзді ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, що проходив 22 квітня 2005 року, було обрано ревізійну інспекцію у складі І. Голобуцького, М. Оцуна та О. Черняхівського.

Як відомо, “Просвіта” кошти на здійснення своїх просвітницьких заходів одержує з державного бюджету відповідно до заздалегідь складеного плану роботи. Використання наданих коштів відбувається під контролем державних контрольних органів.

За звітний період кошти надходили з бюджету в розмірі близько 3 млн гривень щорічно. Але не можна сказати, що регулярно і вчасно й у повному обсязі.

Основним завданням нашої ревізійної інспекції було відстеження діяльності обласних підрозділів “Просвіти” стосовно дотримувannya ними норм Статуту. Ми прагнули оперативно реагувати на факти порушень статутних вимог, різного роду ускладнень, що з'являлися в роботі окремих крайових об'єднань. Ми виїздили в області, відгукуючись на скарги, сигнали, що надходили з місць до Центрального правління, секретаріату, голови ВУТ “Просвіта”.

Так, на початку 2007 року ми здійснили перевірку Одеського крайового об'єднання, звідки надходили сигнали про послаблення керівництва, порушення норм статутних положень деякими членами “Просвіти”, що істотно впливало на повноцінну діяльність об'єднання.

У результаті зустрічей і переговорів із представниками конфліктуючих сторін було знайдено компромісне розв'язання проблеми. Зараз Одеською “Просвітою” успішно керує молодий і енергійний голова — журналіст Олександр Степанченко.

У лютому 2006 року представники Інспекції на прохання голови Запорізької “Просвіти” виїздили до

м. Запоріжжя, де виникла конфліктна ситуація через непропорційні дії деякого із членів правління.

Ознайомившись із ситуацією на місці в присутності членів правління й обговоривши суть проблеми, ревізійна інспекція рекомендувала активізувати роботу керівних кадрів, зміцнити статутну дисципліну, завершити перереєстрацію членів “Просвіти” тощо.

Багато уваги було приділено налагодженню діяльності об'єднання у Дніпропетровську. У листопаді 2006 року представники КРІ, відгукнувшись на тривожні сигнали з Дніпропетровська, здійснили поїздку, щоб ознайомитися із ситуацією, що склалася. Було виявлено, що голова об'єднання через хворобу не може повноцінно керувати “Просвітою”. Він втратив оперативну-організаційний зв'язок з осередками. Це призвело до розколу об'єднання. Воно опинилось під загрозою розпаду на окремі конфліктуючі сторони.

Тривалий час шукали шляхів до порозуміння. У листопаді 2008 року актив Дніпропетровської “Просвіти” скликав звітну-виборну конференцію просвітян Дніпропетровщини. Переважною більшістю голосів головою правління обрано Сергія Довгала. Присутність на конференції голови КРІ підтвердила легітимність обрання голови та керівних органів, що й було затверджено Головною радою і Центральним правлінням ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка.

На жаль, група членів “Просвіти” з м. Кривого Рогу в місцевих засобах масової інформації продовжують розповсюджувати недостовірну інформацію про нібито нелегітимність обрання керівництва об'єднання.

Як повідомив Сергій Довгаль, групу криворізьких розкольників і дезінформаторів правління об'єднання за грубе порушення Статуту більшістю голосів виключило з лав “Просвіти”.

Неприємна ситуація склалася торік у Харківській “Просвіті”. Давно не маючи нормального літнього відпочинку, через погіршення здоров'я голова Харківського об'єднання Анатолій Кіндратенко на час лікування і відпочинку звернувся до правління призначити тимчасово виконувачем обов'язків голови свого заступника. Але, скориставшись відсутністю А. Кіндратенка, група членів правління незаконно виключила його з “Просвіти” з наміром захопити керівництво об'єднанням, перепрофілювавши приміщення в наркологічний центр (на дверях було замінено замки). Від А. Кіндратенка вимагали віддати печатку і документацію.

Голові довелося негайно повертатися з відпустки і відкликати свою попередню заяву. Від рейдерського захоплення “Просвіту” врятувала стрілецька сотня “Патріоти України Слобожанського округу Українського козацтва”, які є активними членами Харківського об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка.

У ПРЕЗИДІЮ З'їЗДУ

Українці Башкортостану (Російська Федерація) щиро вітають делегатів та учасників VIII з'їзду ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка і бажають Вам плідної праці.

У дуже складний час для України та й усього українства відбувається Ваш форум. Тим відповідальніше маєте поставитися до визначення першочергових завдань “Просвіти” вже сьогодні, бо завтра може бути запізно.

Ми не бачимо масової сили й національно свідомої сили в Україні, яка може і зобов'язана підняти народ України на активну боротьбу за реально державну українську мову, українську Церкву, українську культуру, державну економіку, українську державу, за гідність та гідне життя кожного громадянина України і створити коаліцію партій, рухів та організацій-однодумців.

Президенту і всьому українству оголошена шалена війна в усіх напрямках — в Україні й зовні.

Депутатів Верховної та місцевих рад, держпрацівників, працівників спецслужб, засоби масової інформації всенародним пресингом, користуючись Конституцією України та чинним законодавством, примусити працювати на Україну і послугоуватися державною мовою і не чекати на третій Севе-родонецьк.

Українська діаспора з Вами, чекає від Вас активних дій, бажає успіхів.

Голова РНКЦУБ “Кобзар”
Володимир ДОРОШЕНКО

Ревізійна інспекція, відбувши до Харкова, в присутності членів правління об'єднання, досить оперативно з'ясувала ситуацію. Було вказано на грубі порушення статутних положень, яких припустилися члени правління Харківського об'єднання. У результаті відбулася заміна керівних кадрів в об'єднанні, зокрема, заступника голови.

Замість осуду подібних дій у “Просвіті”, владні структури Харкова звинуватили Анатолія Кіндратенка і його однодумців у тому, що він бере під опіку молодих патріотів, яким приписують вияви ксенофобії й неонацизму тільки за те, що вони у зросійщеному Харкові розмовляють українською мовою, опікуються охороною українських святин від вандалів, влаштовують вечори української та стрілецької пісні, пропагують українську культуру серед молоді.

Особливо шокує й обурює харківських правозахисників — “сучасних пацифістів” — те, що молоді люди, одягнувши камуфляжну форму, проводять військову виправу подібно до колишніх січовиків.

Як бачимо, антиукраїнські сили і підконтрольні їм ЗМІ йдуть на різні провокативні дії задля підриву авторитету “Просвіти”, намагаються внести розкол в її підрозділи, послабити дієвість роботи.

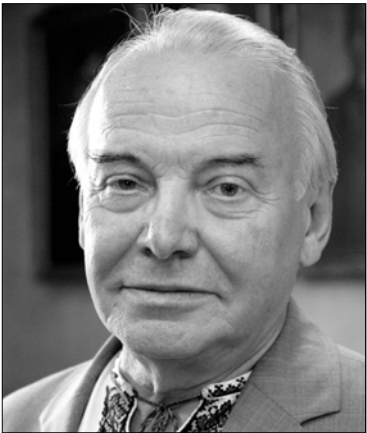
Підтвердженням цього можуть служити й події в Одесі — вбивство молодого українського патріота Максима Чайки, встановлення пам'ятників катам українського народу, постійні нападки на активних українців, державу і національну ідею.

Просвітянам конче потрібно зміцнити організаційні засади “Просвіти”. Під час перереєстрації треба уважніше ставитися до вимог і обов'язків просвітян відповідно до Статуту. Усі дійсні члени “Просвіти” обов'язково повинні перебувати на обліку в первинних організаціях і сплачувати членські внески, передплачувати нашу періодику й агітувати за передплату інших.

ГУРТУЙМОСЯ В «ПРОСВІТІ»

**СТАН УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ В УКРАЇНІ
МІЖ VII ТА VIII З'ЇЗДАМИ
ВУТ “ПРОСВІТА”
ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Олександр ПОНОМАРІВ, доктор філологічних наук, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Кілька років тому я опублікував у “Слові Просвіти” статтю “Парадокси незалежної України”. За звітний період цих парадоксів стало ще більше, особливо на мовному полі. Найприкріший парадокс — величезна відмінність між почесним місцем, що його посідає українська мова серед мов світу, і роллю, яку їй досі відводять на її друкованій землі. Якщо поміж 2 500 (за іншими визначеннями, 5 000) мов Землі українська мова за кількістю носіїв перебуває в першій тридцятці, якщо за виразовими, за ефонічними властивостями вона є однією з найбагатших та наймилозвучніших мов світу, то в себе вдома, навіть буди захищеною статтею 10 Конституції України теоретично, на практиці вона й тепер зазнає дискримінації в різних сферах — у друкованих та електронних засобах масової інформації, у книговидавничій справі, в навчаннях та вихованні. У міліції, у війську, в бізнесі, в спорті досі переважає російська мова.

Словом, російщення українців у юридично незалежній Україні не лише не припиняється, а набуває ще швидших темпів і ще брутальніших форм. У Радянській Україні до введення безглузлого дозволу на звільнення дітей від вивчення української мови за примхами батьків українську мову вивчали на всій території республіки незалежно від мовного режиму школи. Учні були забезпечені підручниками й посібниками з української мови та кваліфікованими вчителями, яких готували майже всі вищі навчальні заклади гуманітарного профілю. У часи застою багато шкіл у південно-західних областях перевели на російськомовний режим, учні відлучалися від активного вживання української мови. Але й тоді кожна область мала принаймні дві українськомовні газети, районна та місцева, зокрема багатотиражна преса була майже повністю українська. І хоч межі вживання української мови дедалі звужувалися, публічно ніхто з урядовців не наважився виступати проти мови корінного народу республіки. З прийняттям закону про державність української мови в жовтні 1989 року вся Верховна Рада УРСР заговорила українською мовою, подаючи приклад місцевим радам.

Після здобуття Україною незалежності всі її свідомі (і не дуже) громадяни сподівалися на відродження занедбаних у Московській імперії царських і більшовицьких часів ділянок нашої духовності, особливо на відновлення прав української мови.

Що ж маємо на 18-му році омріяної незалежності? У загальноукраїнському вимірі певні зрушення є. Проте до здійснення ідеалів багатьох поколінь ще ой як далеко! Інформаційний простір майже цілком у руках антиукраїнських сил, звужується мережа дротового радіомовлення, російськомовна друкована продукція в багато разів перевищує українськомовну, деякі області не мають українських газет.

Дозволю собі навести уривок зі статті Анатолія Назаренка, надрукованої у “Слові Просвіти” (2006, 1—7 червня): “Років п’ятнадцять-двадцять тому на Луганщині українського духу й української мови було в десятки разів більше, ніж сьогодні. Виходили в світ обласні українськомовні газети “Прапор перемоги” і “Молодогвардієць”, звучали по радію й на телебаченні українськомовні програми. Справжня творча й культурна еліта обласного центру і краю охоче послугоувалася недержавною тоді українською мовою. Справжніми патріотами України були навіть етнічні росіяни. Корінні ж донбасівські українці Володимир Сосюра, Микола Руденко, Іван Світличний, Ілля Овчаренко, Іван Чумак, Василь Голобородько у славили українську мовою й духом культуру нашого краю на весь світ!”

Українська мова занепадала й відроджувалася разом з відповідними процесами в суспільстві. Найвище піднесення відбулося за часів Майдану 2004 року. Майдан був різномовний, але всі об’єднувалися навколо української мови. І якби обіцянки, що лунали з трибуни Майдану, були виконані, багатьох мовних проблем ми б уже не мали. Проте відразу після приходу до влади помаранчевої команди почалися розчарування. Керівниками обласних адміністрацій Харківщини, Донеччини, Луганщини, Миколаївщини, Одещини призначено людей, які не володіли українською мовою або не хотіли нею послуговуватися. Можновладці різних рівнів, що приїздили й приїждять до південних та східних областей України, для спілкування з місцевими мешканцями переходять на мову колишньої метрополії. А українці й далі лишаються поза увагою столичної влади.

Демократія в Україні переходить усякі межі. На телевізійних тузівах гору беруть різні експерти й порадики з Росії, на думку яких, єдиний шлях подальшого розвитку України — повернення в колоніальне ярмо Московської імперії. Місцеві коновалуки, богословські, шуфріч та інші колісниченки й табачники не тільки підспівують цим порадикам, а часто й перевершують їх у ненависті до України. Стало модним, особливо напередодні виборів, ігнорувати українську мову в публічних виступах навіть тоді, коли претенденти на найвищі посади володіють нею. Французький філософ Шарль Бернар зазначав: “Коли ти не розмовляєш мовою тієї країни, в якій живеш, ти або завойовник, або гість, або не маєш розуму”. Цікаво, до якого з цих розрядів людей зараховують себе депутати різних фракцій у Верховній Раді та окремі міністри або ті, що прагнуть ними стати?

Україна дозволяє всім, кому не лінки, втручатися в її внутрішні справи. Представники різних міжнародних організацій дуже опікуються мовою найбільшої національної меншини України, але чомусь ніхто з цих представників не поцікавиться станом державної української мови. Україна дозволила поставити на своїй території пам’ятник “віднайденню батьківщини” угорцям саме на тому місці, де угорські

війська колись розгромили захисників Карпатської України. Багато чинників закарпатської влади підтримують політичне русинство. В Одесі й Сімферополі встановлено (а в Луганську збираються це зробити) пам’ятники Катерині II (мабуть, за те, що вона знищила Запорозьку Січ, запровадила в Україні кріпацтво та за інші “заслуги”). Скільки вже було ухвал про вилучення з українських міст і сіл символів більшовизму, проте їх не лише не знищують, а навпаки. В одному із сіл Кіровоградщини місцева влада ухвалила замість тризуба встановити на щиті серп і молот (ухвалу негайно виконали). На Буковині й Закарпатті в деяких селах майорять румунські та угорські прапори. Перелік цих неподобств, за які ніхто нікого не карає, можна вести далі.

Російські політики й експерти дозволяють собі на нашій території висувати до України територіальні претензії. А коли окремих із них оголошують персонами non grata, то в Росії здійснюють галас про русофобію в Україні. Колись президент Франції Шарль де Голль, виступаючи в Монреалі, закінчив свою промову словами: “Хай живе вільний Квебек!” Протягом наступних 24 годин його видворили з Канади і він більш ніколи там не з’являвся. Ніхто й не заїкнувся про франкофобію в Канаді. Щодо Канади чи будь-якої іншої країни світу ніхто собі цього не дозволяє, а Україну може повчати кожен, бо вона мовчки сприймає все.

Одне з наших великих завдань — повернути мовно зденационалізованих українців до української мови. Тут треба брати до уваги думки видатних українців, які свого часу зробили цей крок. Наприклад, народжений у Петербурзі академік Володимир Вернадський, природознавець, основоположник геохімії та біогеохімії, перший президент Академії наук України, заснованої 1919 року, казав: “Я відрізняюся від своїх політичних однодумців тим, що вважаю відродження української мови дуже великим позитивним явищем. Я не можу погодитися з тими, що, залишаючись українцями, приймають російську мову і російську культуру як рідну”. До видатного вченого є кому дослухатися. А вже дві третини так званого російськомовного населення — це зденационалізовані українці. Відроджувати українську мову на зросійщених теренах мусить Українська держава, а не тільки студенти з Луганщини чи учні з Донеччини.

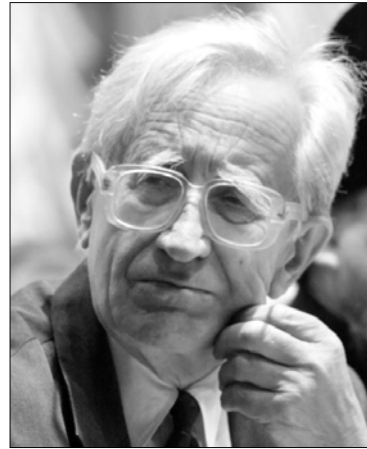
Проте Українська держава не лише не впливає на процес російщення, а своєю нерішучістю навіть заохочує протиукраїнську спрямованість розвитку країни. Україна була, є і буде єдина. Ділять її на догудуваних інтересам недолугі політики, нездатні вивчити українську мову. Треба, нарешті, виконувати статтю 10 Конституції та Ухвалу Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року. За порушення законів слід карати, як це робили в країнах Прибалтики після відновлення незалежності. Забезпечивши рідним мовам належне місце на своїй споконвічній землі, ці країни давно вже перебувають у колі європейських народів. Ми європейці, а у вдачі кожного європейця лежить засада — скрізь триматися своєї мови та національної орієнтації. У цивілізованих країнах, особливо невеликих щодо території й кількості населення, майже не зустрінеш людини, яка не володіє бодай однією з чужих мов. Але ніколи не зустрінеш двох чехів, двох португальців чи двох данців, які розмовляли б між собою не чеською, не португальською чи не данською мовою. Нав-

чаючись і навчаючи чужого, не слід забувати свого.

І ще одна велика мовна проблема, суто українська. Сучасна українська літературна мова має викривлені норми на всіх рівнях. Але останнім часом у засобах масової інформації, в публічному мовленні їх раз по раз порушують. Чи то на радію й телебаченні, в редакціях газет і часописів немає редакторів, чи їх ніхто не слухає, але спостерігаємо численні відступи від лексичних, акцентуаційних та інших норм. Політики найвищого рангу, які мусять розмовляти добірною українською мовою, дозволяють собі спілкуватися із суспільством мовою свого села чи містечка. З численних негативних прикладів наведу три. З публічного мовлення майже зникло слово **виняток**, усюди його замінюють словом виключення, бо воно ближче до російського **исключение**. **Навчати** по-нашому треба **чого**, а не **чому**; **навчати мови, музики, добра**, а не **мові, музиці, добру**. **Іздити** треба не **по областях**, а **по областях**.

Дбаймо про українську мову та її культуру разом. А вже в народі і в його мові одне життя й одна смерть.

ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

Іван ЮЩУК, професор Київського міжнародного університету

Шановне товариство, панове просвітяни!

Сьогодні йде гостра боротьба навколо того, чиєю державою має бути Україна — державою українського народу чи державою колишніх колонізаторів та їхніх нащадків, тих, хто ігнорує єдину державну мову, зневажає нашу культуру, не визнає Голодомору, люто ненавидить героїв України — борців за її незалежність.

У руках колишніх і теперішніх колонізаторів майже всі засоби масової інформації, зокрема телебачення, преса, через які вони щоденно зомбують свідомість пересічних громадян, нав’язують українцям чужий дух, чужу культуру, чужий, а скоріше — рабський спосіб мислення. А що ж можемо ми, просвітяни, протиставити їхнім розтиражованим антиукраїнським брехням? Чи маємо що?

Так, маємо — це культурологічний тижневик “Слово Просвіти”. Коли читаю “Слово Просвіти”, відчуваю гордість, що я українець: яка велика й велична наша культурна спадщина, які чудові митці є в нас, яка героїчна наша історія, яка неповторно красива рідна земля з її людьми! Тим часом разовий наклад “Слова Просвіти” всього на всього 6 тисяч. 300 тисяч членів “Просвіти” — і тільки 6 тисяч передплатників. Чи ж ми такі вже слабкі, що не можемо підняти разовий наклад “Слова Просвіти” бо-

дай до 50 тисяч? Наскільки збільшилася б кількість національно свідомих українців! Маю на увазі, що “Слово Просвіти” читав би не тільки сам передплатник, а й родичі, сусіди, знайомі.

Триває повсюдне зневажання нашої мови не тільки на обивательському, а й на владному та професійному рівнях — особливо на сході й півдні України. Ми обурюємося, протестуємо, а “кот Васька слухає да ест”. І що найстрашніше: чимало українців вірять цим московським небиліцям і собі зневажливо ставляться до мови пращурів. Зокрема й ті, що так чи інакше причетні до владних структур й виховання молоді.

Тому-то я уклав брошурку “Якщо ти українець...”, яку, уже цілком сформовану — на дисках, було роздано обласним об’єднанням “Просвіти” з тим, щоб вони якимось чином подбали про її розповсюдження серед українців — державних службовців, викладачів, учителів. Не такі вже й великі кошти для цього потрібні, можна її розмножувати й на комп’ютерах. Проте, наскільки мені відомо, зробили це лише два обласні об’єднання — Херсонське й Запорізьке. Решта — чи й не забули. Може, когось не задовольняє сам текст — його можна підправити, доповнити, переробити. Але підняти престиж рідної мови в очах українців — це наш обов’язок, без цього не матимемо Української держави.

Нам слід подумати, хто ж змінить нас. Сьогодні майбутнє формується не стільки в середній школі, скільки у вищих навчальних закладах. Їхні випускники — це майбутні політичні діячі, державні службовці, керівники установ і підприємств, викладачі, вчителі. Тим часом складається враження, ніби наше Міністерство освіти й науки має намір готувати лише фахівців без певних моральних засад, без світоглядних орієнтирів, без національного ідеалу — гуманітарні дисципліни у вищих навчальних закладах постійно скорочуються. І досі більшість викладачів читають лекції, ведуть заняття недержавною мовою, а отже, й думають не про державному. Таких фактів не треба далеко шукати — загляньте лише в Київський політехнічний університет. І не він такий один навіть у Києві, не кажу вже про схід і південь.

Тому звертався до одного, до другого міністрів освіти з пропозицією, щоб у всіх вищих навчальних закладах вивчалися як обов’язкові чотири українознавчі предмети: практичний курс української мови протягом першого курсу, найновіша українська література протягом другого курсу, історія української державності протягом третього курсу й українська культура та звичай на четвертому курсі (усього 6 відсотків аудиторного часу), і це мало б завершитися інтегрованим державним бакалаврським іспитом. Мої звернення були передані міністрам, надруковані в газеті “Україна молода”, в тижневику “Слово Просвіти”. Сподівався, що мене підтримають просвітяни, зокрема працівники вищих навчальних закладів. Але такого, на жаль, не сталося.

Без виховання в українців національної самосвідомості не буде Української держави. Національна самосвідомість і національна самоповага — то наша наймогутніша зброя в боротьбі за власну державу. Це добре розуміє п’ята колона і тому так ненавидить нашого теперішнього Президента — ні за що більше, тільки за те, що він українець і будить в українців національну самосвідомість, український дух, намагається об’єднати українців навколо національних цінностей.

ЧИТАЙ, ДИВИСЬ І СЛУХАЙ УКРАЇНСЬКЕ

Ярослав ПІТКО, голова Львівського обласного об'єднання

Основний напрям діяльності «Просвіти» — формування громадської думки. Це було надзвичайно важливим не лише в часи бездержавності, коли треба було зорієнтувати українське суспільство на здобуття державності, на відновлення процесів національно-визвольної боротьби, яка мала в різні часи різні форми: боролися словом і зброєю, коли потрібно. Сьогодні, в час незалежності, теж потрібно формувати свідомість людей, щоб наповнювати наші справи українським змістом. Це головне, тільки форми різні. Ми не можемо жити старими формами й методами роботи.

Коли «Просвіта» працювала в умовах бездержавності, вона виконувала функцію самоорганізації українців. Тепер, у незалежній Україні, є потреба в іншому — нагадувати українцям про маловідомі сторінки нашої історії, ті трудні шляхи, які довелося долати впродовж багатьох століть важкої боротьби за право бути вільним на власній землі. І питання утвердження державності української мови — одне з найголовніших. Львівська «Просвіта» взяла це за основу.

Ми наполягаємо на потребі змін законодавства про мову. Адже «Закон про мову», ухвалений ще 1989 року, застарів, хоч були доповнення 1995-го. В ньому є неузгодження з іншими законодавчими й нормативними актами, які регулюють мовні проблеми, є суперечності й немає чітко окресленої позиції щодо української мови як державної. Немає також механізмів забезпечення тієї декларації, яка є у статті 10 Конституції України.

Наступний напрям — постійна пропаганда українського слова і національного кіно в засобах масової інформації, на презентаціях, зустрічах. А ще маємо чималі напруження щодо розповсюдження української книжки.

Ми створили, мабуть, єдину в Україні мережу просвітнянських книжкових магазинів лише з українською книжкою. Маємо три такі книгарні у Львові. Одна з них — «Центр української книжки» — працює в режимі роздрібно й гуртової торгівлі. Нині створюємо мережу книгарень у районах: у п'яти з них ми на порозі відкриття. Ці книгарні пропагують українську книжку, пісню, кіно, адже ми започаткували акцію «Читай, дивись і слухай українське». Цією назвою все сказано: це виїзди в райони просвітян, митців, авторів книжок. У програмі таких заходів — виставка-продаж українських книжок, презентації нових видань, автограф-сесії. Це демонстрування українського кіно, виконання пісень, молодіжна програ-

ма. Такі дійства дуже ефективні, вони не лише пропагують мистецтво, а й примножують лави просвітян.

Цього року ми започаткували суспільно-політичну телепрограму «Основа». Бо мова — це категорія не лише духовна, а й політична, маємо відстоювати її постійно.

Звичайно, не забуваємо про поповнення наших лав, особливо молоддю. У нас зараз 20 тисяч членів.

Львів — місто багатьох сотень видатних творчих особистостей. Тут чимало видавництв. «Просвіта» підтримує окремі найважливіші проекти, наприклад, видання «Історія Львова» (видруковано два томи). Це проект «Просвіти», він вартий уваги. Над ним працює понад сто науковців і літераторів. На черзі ще чотири томи. Видаємо матеріали конференції «Український родовід». Наприклад, підтримували видання художнього твору Героя України, просвітянина Романа Іваничука про УПА.

Сьогодні проблема: як молодь і дітей прилучити до читання. Мені здається, це набагато важливіше для «Просвіти», аніж видати той чи інший твір. А ось проблема залучення дітей до читання, щоб поруч з Інтернетом була книжка, одне з наших безпосередніх завдань.

МОЛОДЬ ПОВИННА ЗНАТИ ПРО ЛИЦАРІВ УКРАЇНИ

Петро АРСЕНИЧ, голова Івано-Франківського обласного об'єднання

Ми втілюємо в життя ті форми, які раніше прижилися в нашому краї. Передусім намагаємося пробуджувати почуття національної гідності, свідомості, а для цього постійно влаштовуємо відзначення державних свят, ювілеїв видатних просвітян. У першому півріччі цього року я організував 22 виставки до знаменних дат. У моїй колекції — старовинні поштові листівки на різну тематику, зокрема історичну. Якщо проводимо презентацію книжок про Запорозьке козацтво, в мене є великий набір поштів на цю тему. Роблю виставку.

2009-й — Рік Бандери, видано книжку про родину Бандерів та її роль у національно-визвольній боротьбі. Я організував виставку: документальні фотографії, підпільні листівки, зокрема з підписом Степана Бандери. Дещо я дав до музею Степана Бандери в Угрині Калуського району. Тепер видали книжку про гуцулів у лавах Січових Стрільців. Надрукували спогади просвітянина Михайла Горбового, який був у товаристві «Пласт», репресований 1939-го. Його спогади ми опублікували завдяки Роману Ковалю.

Мрію створити музей «Просвіти» — поки що вдалося виготовити вісім вітрин, де експонуються рідкісні просвітянські видання з середини XIX століття і до 1939 року. Це календарі «Просвіти», світлини найвидатніших її діячів. Ми робимо виставки до Дня книгодрукування і до інших знаменних дат. Стараємося, щоб кожен осередок вів власний літопис — і не тільки історії «Просвіти», а кожного міста, села. Маємо пам'ятати і про могили видатних діячів минулого, дивитися на них. Про видатних діячів-просвітян друкуємо статті в газеті «Галицька Просвіта». Василь Равлюк — учитель і управитель школи на Снятинщині водночас очолював Снятинську і Заболотівську «Просвіти». І не було випадку, щоб він пропустив хоч один збори. Це старший чоловік, він з ципком ходив пішки на ці засідання. Великий ентузіаст, приятель Василя Стефаніка, Марка Черемшини, Леся Мартовича. І таких діячів було дуже багато. Готую книжку про історію «Просвіти» на Івано-Франківщині, де подам короткі біографії найвидатніших просвітян.

На сучасному етапі ми повинні не лише орієнтуватися на стару «Просвіту», а й використовувати сучасні форми роботи з економічною складовою, комп'ютерною технікою, фінансовою підтримкою. Маємо бути потрібні людям, бо з життя витісняється не тільки українська мова, культура, духовність, а й український бізнес, все, що має український зміст. І «Просвіта», яка раніше була матір'ю всіх українських товариств, повинна гуртувати навколо себе всі демократичні сили, які мають підтримати нашого Президента Віктора Ющенка.

Маємо займатися конкретними справами, вшановувати тих видатних людей, які жили на нашій землі. Мені вдалося переховати рукописи Тараса Мельничука, видатного поета, політв'язня, і мій племінник поет Іван Малкович видав збірку Тараса Мельничука «Князь роси». Треба пам'ятати тих людей, які віддали життя за кращу долю України.

Чимало проблем, негараздів маємо сьогодні. І «Просвіта» повинна долучитися до поборювання

Буковинська делегація

п'яцтва, пропагувати здоровий спосіб життя: «Борці за волю не п'ють алкоголю»; «Свій до свого по своє». Здоровий спосіб життя зараз дуже важко втілювати, тому треба пам'ятати ці заповіді. Дуже хочеться видати книжку про те, як колись молодь проводила свята під девізом «Святкуємо без алкоголю». До речі, маю поштові листівки такої тематики.

У Великодні свята об'їздив села Івано-Франківщини. Прикро, що навіть тут рідко побачиш людину у вишиванці. У нас міська «Просвіта» з допомогою влади чотири роки тому започаткувала ініціативу: всі просвітяни на День незалежності повинні бути у вишиваних сорочках. І наприкінці підбиваємо підсумки конкурсу: хто мав найкращу вишиванку. Домовляємося із владою, що у міському транспорті цього дня всі просвітяни у вишиванках їдуть безплатно. І влада пішла назустріч. Думаю, що інші області могли б наслідувати наш приклад. Найголовніше — залучати до співпраці з «Просвітою» священиків, інтелігенцію, навіть бізнесові структури, щоб вони були меценатами, як колись.

Я започаткував серію видань «Славні галицькі родини». Вже вдалося видати п'ять книжок, зокрема про родину Бандерів, Шухевичів. Хочеться, щоб таку серію підтримала держава, адже молодь повинна знати про лицарів України, національну еліту.

І СУЧАСНІСТЬ З ІСТОРІЄЮ

Остап САВЧУК, голова Чернівецького обласного об'єднання

Буковина — це частка України, яка уособлює всю красу і велич країни, де є різні національності, різні конфесії, різні напрями роботи. І ми можемо пишатися, що Буковина — це неповторний мистецький край, що народив великих співаків, музикантів, художників, письменників. І те, що «Просвіта» почалася від Юрія Федьковича, Ольги Кобилянської й Сидора Воробкевича, на Буковині завжди відчутно. Той дух великих людей, які тут жили й боролися, передавався з покоління в покоління. І той промінь світла, яким є наша «Про-

світа», залишився у наших душах і має передаватися дітям.

У Чернівецькому національному університеті навчається 16 тисяч студентів. Цьому навчальному закладові виповнилося 135. І стільки ж років осередкові «Просвіти», який нині очолює ректор університету професор Степан Мельничук. Просвітянський осередок університету — один із найвпливовіших, він має велике значення в житті молоді, яка завтра нестиме ці знання у школи, до людей села.

Хочу зазначити: нам дуже приємно, що Президент видав звернення до всіх держслужбовців, щоб українська мова посіла гідне місце під час підготовки робочих документів, у спілкуванні. І цим самим Президент підтримав «Просвіту», наші напруження, адже ми хочемо, щоб ідея розвитку української мови, її державності, підтримки національної культури, збереження і відродження народних обрядів і звичаїв стали реальними життя. Це наше основне завдання.

Ми повинні зробити все для того, щоб просвітянську роботу вважали державотворчою, щоб її всюди підтримували державні органи, адже робимо ми спільну справу.

Коли йду в облдержадміністрацію, відчуваю тут підтримку з усіх питань, адже у нас керівники сприяють розвитку просвітянського руху. Ми дбаємо про те, щоб у кожній бібліотеці, школі області був куточок «Просвіти», де на полицях — тижневик «Слово Просвіти», книжки, інші видання, що розповідають не лише про сучасне життя держави і світу, а й нашу історію, боротьбу попередніх поколінь за незалежність України.

Над чим працюємо зараз? Прагнемо розбудовувати наше обласне об'єднання. Сьогодні маємо 11 районних осередків. Лише в одному районі, де переважає населення румунської національності, ще немає осередку. Зразковим є Вижицький районний осередок, його очолює заступник голови райдержадміністрації Дмитро Никифорак. Він працював директором школи, знає потреби шкільної молоді, що треба зробити для розвитку просвітянського руху. І ми плануємо найближчим часом провести на базі Вижицького осередку семінар усіх керівників районних об'єднань, щоб перейняти цей досвід.

Великої уваги приділяємо інформаційному забезпеченню наших заходів, передплата. Вижицьке районне об'єднання передплатило понад 50 примірників «Слова Просвіти». А ще пишаємося тим, що наша «Українська ластівка» торік стала переможницею конкурсу періодичних видань України. Це улюблений щоквартальник буковинської молоді, на сторінках якого можна знайти не лише історичні розвідки про минувшину краю, а й творчий доробок молодих авторів.

Продовження на стор. 8

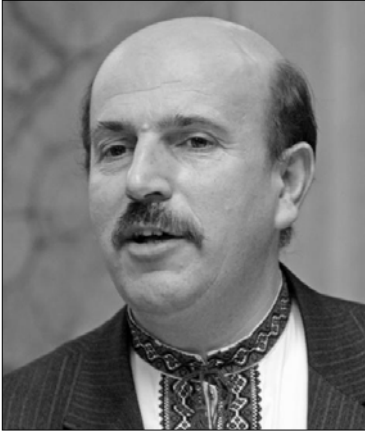
Павло Мовчан з просвітянами Львівщини

“Не згадувати минувшину і свої заслуги,
а надати “Просвіті” нове дихання”.

Продовження. Початок на стор. 7

ШЛЯХАМИ ЗОЛОТОГО ПОДІЛЛЯ

Петро ШИМКІВ,
голова Тернопільського
обласного об'єднання

Тернопільська “Просвіта”, як і інші обласні об'єднання, до з'їзду підійшла з певними здобутками. Ми поживали роботу в осередках, запрацювала “Молода Просвіта”. Її очолює Святослав Абрамюк. Він працює вже другий рік і не потребує батьківської опіки “доросло” “Просвіті”. Ми спільно організовуємо День молоді, запрошуємо народних умільців, організовуємо майстер-класи з вишивання, плетіння з лози, танців. На загально-міське святкування Дня молоді ми запросили троїстих музик, щоб зробити внесок “Просвіті” і “Молоді Просвіті”.

Спільно з іншими громадськими організаціями долучилися до відзначення 20-річчя Народного руху України. Один із перших заходів — науково-практична конференція, проведена в обласній філармонії, кілька доповідей там виголосили і просвітяни.

Традиційно проводимо фестивалі. Хочу виокремити Тернопільське районне об'єднання: влітку з'їжджаються з району осередки, і мистецькі колективи проводять у Княжому місті фестивалі.

Маємо сприяти написанню та виданню історії міст і сіл, краєзнавчих нарисів. Ми поставили собі завдання, щоб кожне село нашої області мало окремо виданий нарис власної історії, а в ньому — і нарис історії “Просвіти”. У 30-х роках у кожному селі була “Просвіта”. З приходом совітів були репресії. Маємо знати, якою дорогою ціною нам дісталася незалежність України, скільки людей загинуло за неї.

Чисельність обласного об'єднання — близько 20 тисяч, з них половина — “Молода Просвіта”. Це великий загін свідомо українців, здатних розв'язувати чимало важливих завдань. Одне з них — книговидавництво. Багато майбутніх книжок лежать у рукописах. Постійно шукаємо спонсорів. Але ж це загальнонаціональна справа, і тут потрібна допомога держави. Чи задумується керівник гуманітарної сфери держави, що дослідження й оприлюднення історії сіл — це місцевий проект, а справа державної ваги? Але нам постійно кажуть, що немає коштів. Та все-таки книжки пишуть, хоч видавати їх скрутно... Плануємо видати фольклор Золотого Поділля. Це багатотомне видання, ми збираємо записи, розшифровуємо їх. Поки що це в рукописах. Є вже книжка “Шляхами Золотого Поділля”. Золоте, бо на Поділлі переважно пшеничні лани, а ще — люди, добрі, мужні, талановиті.

Хотілося б мати власний Народний дім. “Просвіта” володіла трьома будинками, які зруйнували під час війни. Залишилися самі фундаменти. Їх відновила радянська держава, і тепер ми не маємо на них права. Ми кажемо: “Дайте нам хоч дві-три кімнати в тих бу-

динках”. Нема... Та все-таки ми матимемо Народний дім.

КРУТІ СХОДИНКИ ЗРОСТАННЯ

Василь ЧЕПУРНИЙ,
голова Чернігівського обласного об'єднання

Думаю, що наша “Просвіта” унікальна, адже далеко не кожне обласне об'єднання є засновником і видавцем двох газет, всеукраїнського історико-краєзнавчого журналу “Сіверський літопис”, де друкують дослідження чимало академіків, професорів, письменників. Маємо мистецьку галерею “Круті сходи”, книгарню “Добра книга”. Її чотири роки, зараз робимо ремонт, розширюємося.

На виклики, які стоять перед Україною нині, треба реагувати не плачами, не скігненням (чим, на жаль, відзначається наша українська інтелігенція), а реальними справами, тобто тягти плуга, бачити перспективу.

Великої уваги приділяємо видавничій діяльності не лише в Чернігові, а й Ніжині, Прилуках. Наприклад, у Прилуках виходить прекрасний ілюстрований часопис “Прилуки. Фортеця”. Його засновник — меценат із Москви, українець Юрій Коптев. Він не лише видає власним коштом культурологічний просвітянський часопис, а й профінансував спорудження пам'ятника Тарасові Шевченку і пам'ятника акторові Миколі Яковченку, який родом із Прилук. Тут відбувається “Миколин ярмарок” і багато інших заходів, що стали візитівкою міста.

Про Батурині Крути знають усі. Але, на жаль, часто забувають, що саме просвітяни і рухівці починали відродження Крут. Саме ми першими встановлювали в Крутах березовий хрест, саме ми в Батурині відправляли першу панахиду за гетьмана Мазепу (архієпископ Роман). Саме бахмацькі просвітяни встановили першу в Україні пам'ятну плиту гетьманові Мазепі, яка й досі є центром Гончарівки (заміської резиденції гетьмана).

У Новгороді-Сіверському саме “Просвіта” із тамтешньою владою встановлювала перший пам'ятний знак на ймовірній могилі полковника Івана Богуня, розстріляного поляками. Тобто майже в усій області “Просвіта” залишила добрий слід.

Але зараз головне — не згадувати минувшину і свої заслуги, а надати “Просвіті” нове дихання. “Просвіту” треба реформувати. Вона має бути громадським контролером влади, виступати ініціатором й організатором великих українських проектів. Наприклад, всеукраїнській “Просвіті” нині слід створити мережу українських книгарень. Якщо ми в Чернігові змогли відкрити таку книгарню, в Прилуках реалізуємо українські книжки, незабаром відкриття у Мені й Ніжині, то можна це зробити у Вінниці, Житомирі, Хмельницькому — в усіх куточках України. Головне — працювати не покладаючи рук. Тоді й результати будуть.

Записала
Ніна ГНАТЮК

10 000 УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК ДЛЯ ЛУГАНСЬКА

Володимир СЕМИСТЯГА,
голова Луганського обласного об'єднання

Вважаю, що роботу “Просвіті” треба оцінити задовільно, хоч є недоліки.

Мені болить те, що відбувається на Донбасі, зокрема на Луганщині. Донбас сьогодні хворий, уполіснений і зовсім не випадково. Національно свідомі інтелігенція винищена за часів сталінщини. Нині тільки навколо Луганська розташовано 22 виправні колонії. Люди, відбувши покарання, виходять, здійснюють нові злочини, і Луганщина займає перше місце в Україні за злочинністю, за кількістю хворих на сухоти, сифіліс, СНІД тощо. Це регіон, де чиновники ігнорують державну мову, де закликають учителів, щоб вони виступали за “второй рускій государственный язык”. Нещодавнє рішення Луганської обласної ради фактично містить антидержавну програму і закінчується словами голови обласної ради: “нужно разрушить всё, что происходит в Украине”.

На Луганщині за участю представників чиновництва Російської Федерації відбуваються різні “міжнародні конференції” з проблем мови, історії, духовності. У поїзді Луганськ—Київ не почує жодного українського слова. На Луганщині пропагують ідею, що український націоналізм може бути тільки нацистським, а російський — державотворчим. Лунає пропозиція звернутися до Міністерства освіти і науки вводити викладання в Південно-Східній Україні предмет “Історія Росії” російською мовою. І це тоді, коли міністр освіти і науки пропагує вилучення з програм ВНЗ історію України, замінивши історією культури, яка є її складовою частиною. Генерує такі ідеї (зокрема, встановлення пам'ятника Катерині II і “жертвам ОУН-УПА і прочіх бандьоровських злодеїв”), як вони говорять) Луганський державний інститут культури і мистецтв, ректор В. Філіпов, проректор пані І. Зайцева. Із закладів освіти і культури працівників витісняють тільки за знання української мови.

У засобах масової інформації — постійні непристойні нападки на Президента.

У мовній ситуації доходить до того, щоб ми боролися вже не за українське речення чи слово, а лише за одну літеру. З потугами добилися, що напис “стадион” змінили на “стадіон”, але не можемо змінити “Украину” на “Україну”.

Представницькі органи влади переслідують за національну належність. Кілька днів тому нам довелося вийти на Генеральну прокуратуру, щоб “місцевим” лемкам дозволили грати у футбол на обласному змаганні. Вони перемогли всіх і посіли перше місце. Проти лемків виступили національні меншини, які перебувають при владі у складі Партії регіонів: кавказці, греки тощо.

Серед наших здобутків те, що ми налагодили співпрацю з обласним радіо. Лише за цей рік провели

понад двісті просвітянських радіо-програм. Вирішили співпрацювати з дровтовим радіо, виходимо на FM, українське і навіть російське телебачення. Почали писати до закордонних ЗМІ, до електронних видань. Я особисто підготував дві великі передачі, присвячені Іванові Мазепі. Вислухав прокляття від учителів історії — пенсіонерів або передпенсійного віку, бо вони виховані на міфах російсько-радянської історії.

Регулярно проводимо телепередачі “Квітуча Україна” й “Рідна Україна”.

Створили власну просвітянську бібліотеку, де зберігається понад 10 000 томів новітньої літератури. Це вперше після 1918 року, коли знищили просвітянську бібліотеку на Луганщині. Проводимо конференції, присвячені історичним подіям і постатям: Мазепі, Огієнкові, Бандері, Петлюрі, Шухевичу, Грушевському, Надії та Івану Світличним, Миколі Руденку й іншим. Проводимо конференції, присвячені мовним проблемам тощо. Серед нас перебуває голова Антрацитівського районного об'єднання Іван Захарченко, який власним коштом видав 60 газет для свого села і два наукові журнали, що їх розповсюдили по всій Україні, вони є в провідних бібліотеках.

Пропоную перевидати плакати з державною символікою, вони повинні бути в кожному навчальному закладі й державній установі, та ввести державний іспит з історії України. Видання “Просвіти” актуальні й надзвичайно цінні. Хотів би, щоб у нас постійно відбувалися зустрічі, в першу чергу з міністром освіти і науки, міністром культури і туризму. Потрібно, щоб міністри впливали на місцеву владу.

Готувати іноземців до вступу у ВНЗ треба українською, а не російською мовою. Створюймо атмосферу постійного тиску на владу задля активізації українського державотворення. Потрібно зафіксувати національну ідею в Конституції. Тоді справді постане сильна, вільна, незалежна Українська держава.

Ми запропонували програму виховання громадян області на прикладі життя і діяльності Тараса Шевченка. Вона активно втілюється в життя “Просвітою” спільно з державною владою. Започаткували на наших теренах кілька років тому День матері. Це свято в нас проходить дивовижно яскраво. “Просвіта” започаткувала в Луганську і День Європи. До нас долучилася влада. Проти свята не виступили навіть регіонали й комуністи.

Домовилися наступного року відзначати День Європи у європейських національних костюмах, кожен може обрати якийсь етнос, розказати про нього.

Уперше в Луганську провели громадські слухання з приводу назв міських скверів і парків. Ми пропонували назви, які вже прижилися в народі. Наприклад, влада пропонувала на колишньому кла-

довищі влаштувати “Парк дружби народів ССРР”. Наша пропозиція — “Сквер пам'яті”, бо тут встановлено пам'ятники жертвам Голодомору, політичних репресій, афганцям, воїнам колишньої радянської армії. Запропонували встановити тут пам'ятник не цариці Катерині, не містам-побратимам, як хоче влада, а жертвам нацистських злодіянь. Люди нас підтримують. До нас у “Просвіту” почали повертатися інтелігенти, які колись відійшли від українського руху. Вони побачили, що організація зміцніла, що прийшла державницька молодь.

СЛОВО ПИСЬМЕНИЦЬКЕ

Ніна ШМУРИКОВА,
голова Хмельницького обласного об'єднання

У роботі обласного об'єднання використовуємо і напрацьоване до нас, і нові методи. Хіба можна відмовитися від чудових конкурсів, заходів, присвячених рідній мові, до Дня української писемності та мови, Шевченківських свят? Це наші традиції. Саме на Хмельниччині заснували Булаєнківські, Ахматівські читання, відзначення Пиллявської битви.

Є й нові набутки, більше працюємо з молоддю: організуємо зустрічі з письменниками, іншими видатними людьми краю. Допомагаємо створювати шкільні музеї. Наприклад, в НВО № 28 створено чотири музеї: Голодомору, Великої вітчизняної війни, УПА, “Українська хата”. Директор школи — депутат обласної ради Галина Мельник — активна просвітянка. Нещодавно в цьому навчальному закладі відбулося відкриття літературної зали. У ній представлено великі портрети письменників рідного краю, на гарних полицях — матеріали про них, добірки книжок. У фойє — лавочки, де діти можуть сісти, ознайомитися з творчістю майстрів пера. У відкритті зали взяли участь багато письменників краю. Діти підготували виступи. Вважаю, що так і потрібно працювати з дітьми.

Більше уваги приділяємо тісній співпраці з районами. Нещодавно члени правління разом із районним об'єднанням на Дунаєвеччині в селищі Маково провели засідання клубу “Словесник”.

Якщо йти до молоді та дітей, розповідати про нашу мету, — вони розуміють і відгукуються. Нині мало об'єднаних організацій. А діти хочуть палкого слова. Серед них багато патріотів. Із задоволенням беруть участь у заходах, у просвітянських конкурсах, наприклад, “Диво калинове”. Надсилаємо творчі роботи, здобуваємо призи.

У школі № 28 є комп'ютерна класа, використовуємо Інтернет, усі сучасні засоби.

А сама “Просвіта” на жаль, не має власного приміщення.

Ніна Шмурикова та Олександр Печора в перерві з'їзду

Нас залюбки приймає член правління обласної “Просвіти” Василь Горбатюк, директор літературного музею. Тісно співпрацюємо з Товариством української мови, допомагає Зоя Діденко, завжди готова поділитися своєю залогою. Знаходимо якийсь вихід. Але хотілося б фінансової підтримки влади. Деяка практична підтримка е: іноді надають автобус, залу.

Допомагають спонсори. Особливо хочеться подякувати підприємцеві Петрові Концевичу-Носіку.

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА — ОСНОВНЕ З НАШИХ ЗАВДАНЬ

Світлана НІКОЛІНА,
голова Рівненського обласного об'єднання

Мене обрали головою обл-об'єднання лише два місяці тому, проходить процес ознайомлення й адаптації, головне в цьому — зберегти все цінне, напрацьоване попередніми керівниками обласної “Просвіти”, і внести таке, що могло б запам'ятися.

Оскільки “Просвіта” — немолода організація, в неї вже виробилися традиційні методи роботи, які діяти будуть і надалі. Коли виступає народний хор, проходить цікавий літературний вечір, фольклорне чи мистецьке свято — це дуже добре. Потрібне й оновлення. Слід використовувати новітні засоби зв'язку — Інтернет-видання просвіт'янської тематики, молодь до нас не байдує, їй “Просвіта” цікава.

В Україні влітку проходить кілька етнофестивалів, де збираються десятки тисяч молодих людей. Це ознака того, що молоді рідна українська історія, українські традиції, музика, культура. “Просвіта” поки що дуже слабо інтегрована в цей молодіжний фестивалний рух. Хотілося б, щоб у нашій області й по всій Україні “Просвіта” активніше брала участь як співорганізатор, один з ідеологів і натхненників таких фестивалів. Зокрема в Рівненській області проводиться рок-фестиваль “Тарас Бульба”, і ми вже про це говорили на конференції, говоритимемо з Дубенським районним об'єднанням, з місцевою владою. Це український рок-фестиваль, але хотілося б бачити більш виразне його українське ідеологічне наповнення.

Громадські організації об'єднують небайдужих. Але в ситуації, коли триває інформаційна війна з боку сусідньої держави, коли маємо доволі розмиті ідентичність на сході, в центрі, півдні України, хотілося б, щоб держава усвідомлювала важливість таких громадських організацій, і підтримка їхньої діяльності була вагомим і суттєвим. Якщо ми не змінимо культурної політики, то дуже важко буде говорити про збереження українського етносу, нації. Для цього не вистачає 226 українців у Верховній Раді, які прийняли б необхідну законодавчу базу і забезпечили її дотримання й виконання.

Потрібен вплив, тиск на всі органи державної влади для чіткішої орієнтації на українську національ-

ну ідею, а не якесь розпливчате громадянське суспільство — ось одне з головних завдань “Просвіти”. “Просвіта” має керуватися словами Франка: “Ти, брате, любиш Русь, Як хліб і кусень сала, Я ж гавкаю раз в раз, Щоби вона не спала”. Наша функція також і сторожового пса національної ідеї. Для того, щоб влада свою українськість не лише декларувала, а і впроваджувала в життя конкретними справами, зокрема й фінансовою підтримкою.

Якщо говорити про українське книговидавництво, українські вечори, фестивалі, конкурси, концерти, ювілейні заходи, — це дуже слабо підтримує держава, інколи не підтримує зовсім. І без суттєвої зміни державної політики нічого не буде. Ми можемо вкласти в банки мільярди гривень, однак не отримаємо національної держави. А можемо піти європейським шляхом і виховати націю, яка побудує цю державу без допомоги чужинців. Якщо в людини в душі є національна ідея, вона працюватиме для цієї країни, якщо немає — працюватиме для себе. Наші державні мужі всіх рівнів від сільської ради до Президента, Кабміну — мають розуміти, що гроші, вкладені в культурний розвиток країни, — це найкращі інвестиції. Донесення цієї думки до влади, стукання в усі двері є також одним з наших завдань.

Ми розіслали в усі районні об'єднання “Просвіти” лист і чотири проекти рішень для сесій районних рад, які пропонуємо їм ухвалити. Після того, як побачимо реакцію на рішення, зможемо говорити, наскільки наша влада готова співпрацювати з “Просвітою”. Пропонуємо проводити таборування для десятикласників у плані військової підготовки в кожному районі, на місцях, пов'язаних з діяльністю УПА. Таке таборування проводять в одному з районів області вже понад десять років. Напрацьовано досвід, залишилося його поширити.

Другий проект — хочемо домогтися виконання указу Президента про демонтаж і заміну символів тоталітарного режиму, які є в Україні. На жаль, навіть у нашій області в окремих сільських і міських радах залишаються назви вулиць і пам'ятні знаки, не пов'язані з українською національною долею.

Третій — пропонуємо владі втрутитися в ситуацію з пропагандою пияцтва під час відзначення державних, національних і релігійних свят, заборонити продаж спиртних напоїв під час таких святкування. Четверте — фінансова підтримка районними радами просвіт'янських заходів.

ФОРМАТ ВІДЕОРЕАЛІЙ

Анатолій ТЕКЛЮК,
голова Вінницького обласного об'єднання

Наше об'єднання продовжує традиції, які сформувалися ще з XIX століття: організовує літературні вечори, читання, вшанування поетів, письменників, видатних діячів історії та культури України в традиційних форматах урочистих

зібрань. Віднедавна ми запропонували нову форму — інтелектуальні ігрові вечори. Це може бути “Що? Де? Коли?”, “Брейн-ринг” або так званий формат відеореалі. Готуємо ігрові завдання за біографією письменника, його творчістю тощо. Проводили такі турніри до 150-річчя Івана Франка, 70-річчя Олега Чорногуза, інтелектуальний марафон, присвячений Дню українського козацтва, Всеукраїнський турнір, на якому були представники семи областей України. Три роки традиційно відбувається ігровий фестиваль до Дня української писемності й мови “Всесвіт українського слова”. 2008 року на цьому фестивалі було представлено 40 команд з десяти регіонів — від Львова до Луганська. Інтелектуальними іграми виховуємо молодь, подаємо важливу інформацію.

Працює “Клуб інтелектуального товариства”, що проводить щотижневі ігри, на які збирається 15—20 команд, на базі окремих ВНЗ або загальноосвітніх шкіл.

Труднощі маємо передусім фінансові. Бракує коштів на проведення заходів. Немає власного приміщення, винаймаємо зали завдяки особистим зв'язкам — в університетах, інститутах післядипломної освіти вчителів тощо.

Є проблема розповсюдження українських видань. Віднедавна видаємо менше літератури через брак коштів.

Співпрацюємо з обласною державною адміністрацією. Вже не перший рік беремо участь у конкурсі програм управління внутрішньої політики, нас там підтримують. Виграємо призи. Обласне управління внутрішньої політики надає невеликі кошти, за них знімаємо фільми патріотичної тематики, проводимо фестивалі.

Об'єднання зняло кілька фільмів: про Данила Заболотного, уродженця вінницької землі; Миколу Леонтовича, 130-річчя якого відзначали; про Симона Петлюру, зокрема, про період його життя, пов'язаний з Вінниччиною, коли тут перебувала Центральна Рада; Григорія Кочура, видатного перекладача, до його 100-річчя. На 2009 рік запланували зняти фільм про відомого громадського діяча, письменника Петра Марковича. Він був одним з фундаторів просвіт'янського руху на Вінниччині, першим популяризатором кінематографа, кооперативним діячем. До Дня рідної мови 21 лютого відкрили йому пам'ятну дошку.

Років із п'ять тому мали більшу підтримку меценатів, а тепер, коли здавалося б, прийшла проукраїнська влада, меценати підтримують слабо. Це парадокс.

ТРИМАТИСЯ СВОГО КОРИННЯ

Микола КУЧЕРЕПА,
голова Волинського обласного об'єднання, м. Луцьк

Волинське обласне об'єднання існує здавна, тож є певні набути. Мене обрали головою у квітні цього року. Бачу й позитивне в діяль-

ності, й те, від чого слід відмовитися. Насамперед потрібно провести перереєстрацію членів “Просвіти”. У деяких районах робота згасла, в деяких працюють лише старими традиційними методами, які молодь не завжди сприймає.

Кілька разів ми збиралися на засідання правління, внесли пропозиції тож втілюватимемо їх.

Ми повинні бути такою організацією, яка б змушувала владу працювати. Треба так діяти, щоб влада не могла обійтися без “Просвіти”. Заходи повинні бути цікавими і маленькій дитині, і юнакові, й людині похилого віку.

Велика робота нас чекає в боротьбі за чистоту української мови. Вплив Польщі й Росії відбився на нашій мовній ситуації. Потрібно неухильно дотримуватися основних конституційних положень, зокрема, Закону про мови. Усі скликання Верховної Ради незалежної України поки що нічого нового не внесли. Тому “Просвіта” має чинити тиск на депутатів, щоб вони розуміли, що мова — це основний компонент нації. Хтось хоче нас зробити “населенієм”. Ми цього не бажаємо. Хай росіяни дотримуються власних традицій, а я — українець і хочу триматися свого коріння.

Прошу всіх українців, щоб ми були в цьому єдині. Багато зусиль потрібно докладати й у пропаганді української історії, якої ще багато хто не знає. Комуністи кричать: “Ви не повинні переписувати історію”. Ми її не переписуємо, вона ще не написана об'єктивно. Слід трактувати історію чесно, хоч би якою гіркою вона була.

Деякі розділи з історії України бажано видати в кишеньковому форматі масовим тиражем, щоб людина, їдучи в транспорті, могла прочитати й запам'ятати. На лекції не завжди можна зібрати людей. Треба шукати різні форми, методи, щоб формувати українську національну свідомість.

Нещодавно в Луцьку провели літературно-мистецький вечір пам'яті Степана Бандери так цікаво, що для багатьох ця постать як мислителя, українського патріота була відкриттям.

Потрібно, щоб “Просвіта” впливала через владні структури на рекламу. Значна частина реклами просто неграмотна. Це не російська, не українська мова, а суржик.

Мабуть, найбільше, що мене нині непокоїть, — залучення молоді до просвіт'янської роботи. Навіть тут, на з'їзді “Просвіти” виступають люди зрілого віку. Вони мають величезний досвід роботи, приносять велику користь. Але хотілося б почути думки двадцятилітніх, тридцятилітніх. Потрібно досвід поєднати з молодіжними рухами, залучити до наших лав яконайбільше молодих. Серед них багато енергійних, патріотичних. Потрібно їх правильно спрямувати — і вони гори вернутимуть.

Слід особливу увагу звернути на наші Збройні сили, на виховання їх в українському національному дусі. Офіцери і юнаки, які служать за контрактом, — здебільшого заробітчани, не українці за духом. Вояк повинен бути українським.

Потрібно налагодити організаційну роботу, роботу первинних осередків.

Слід підібрати ентузіастів, для яких громадська робота стала б справою життя.

Наше об'єднання має проблеми з приміщенням. Миський голова Луцька обіцяв посприяти з розв'язанням цього питання.

Ще не розгорнули співпраці з меценатами, але плануємо залучити національно налаштованих бізнесменів, які могли б фінансово підтримати “Просвіту”.

Записала
Надія КИР'ЯН

У НАШИХ ЛАВАХ — 30 ДЕПУТАТІВ РІЗНИХ РІВНІВ

Сергій ДОВГАЛЬ,
голова Дніпропетровського обласного об'єднання

Дніпропетровщина — одна з найбільших за кількістю населення областей. Товариство української мови утворилося тут 1988 року.

Нинішню ситуацію в краї щодо української мови вважаємо непоганою. Вона стала мовою діловодства, вступники до ВНЗ складають іспит з української мови. Проте нас, просвіт'ян Дніпропетровщини, непокоїть, як утверджується поняття української державності. Ми, українці, у Східній Україні досі перебуваємо в опозиції, з якої ніколи і не виходили, перебуваємо в меншості.

Діяльні об'єднання “Просвіти” існують в обласному центрі, Павлограді, Кривому Розі, Верхньодніпровську, Марганці. Великої уваги надаємо відкриттю забутих імен. Відкрито меморіальну дошку письменникові Василю Чапленкові, організовано заходи із вшанування його пам'яті в Новомосковському районі та в селі Юр'івці, де він працював. Встановлено меморіальну дошку й видано книжку спогадів учителя-просвіт'янина Михайла Лояна. Вшануємо пам'яті Василя Макуха, який спалив себе у Києві на знак протесту. Відвідуємо його вдову, опорядковуємо могилу.

У лавах просвіт'ян — майже 30 депутатів різних рівнів. Хороші стосунки “Просвіти” із Дніпропетровською міською владою, зокрема з міським головою Іваном Куліченком. Управління внутрішньої політики міської ради надало нам для роботи приміщення у користування (не в оренду) в центрі міста. До роковин Голодомору на замовлення управління внутрішньої політики ми створили 40-хвилинний відеофільм “Голодомор-33. Дніпропетровський аспект”, тема якого — голод у місті. У Верхньодніпровську наше об'єднання домоглося, щоб питання функціонування української мови було порушено на засіданні колегії Верхньодніпровської районної держадміністрації. На колегію запросили просвіт'ян і під егідою районної влади створили комісію з контролю виконання Закону про мови, до якої входять просвіт'яни.

Проте не можемо знайти спільної мови з Дніпропетровською обласною державною адміністрацією.

Великої уваги приділяємо нині структурній розбудові обласного об'єднання. Донедавна були проблеми в усіх осередках, де працювало одна-двоє осіб, голова представлявся керівником, хоч насправді організації не було. Тому контролюємо членство в “Просвіті”, створили комп'ютерну базу даних. Навели лад у Криворізькому, Верхньодніпровському, Павлоградському об'єднаннях. У Нікопольському об'єднанні ще є проблеми, хоч із Видавничого центру “Просвіта” з Києва ми завезли лі-

Продовження на стор. 10

Продовження.
Початок на стор. 7

тературу, компакт-диски, зібрали директорів 21 школи Нікополя і презентували їм свою роботу з тим, щоб загітувати педагогів і школярів вступати до “Просвіти”.

Наше обласне об'єднання вважає, що має контролювати владу, змушувати її виконувати законодавство, зокрема про мову.

Голова Криворізького міського об'єднання Микола Крамаренко — журналіст, працює в газеті міської ради “Червоний гірник”, тож вона стала нашою трибуною. “Домашня газета”, яка має наклад 50 тисяч примірників, також друкує наші матеріали українською мовою. Тісно співпрацюємо з Дніпропетровською обласною держтелерадіокомпанією, яка веде мовлення на всю область: вона інформує про всі просвітянські заходи, запрошує просвітян на прями ефіри. Так само у Кривому Розі. У Павлограді вперше за історію краю почали видавати українськомовний літературно-мистецький часопис, із яким співпрацює більшість Дніпропетровської обласної письменницької організації на чолі з Лесею Степовичкою.

Маємо власну студію, створюємо відеопродукцію.

Тож налагоджуємо контакти, шукаючи фінансової підтримки. Вважаємо, що нам під силу вплинути на свідомість зросійщених українців, повернути їм національну пам'ять. Адже Дніпропетровщина — українська земля.

РЕГІОН НАШ СПЕЦИФІЧНИЙ

Володимир ПІПАШ, голова Закарпатського обласного об'єднання

Наше об'єднання має давні традиції: “Просвіту” в Закарпатті засновано 1920 року. Після угорських і совітських заборон Товариство відновило діяльність 1989-го. Тож ми продовжуємо справу попередників. Існують бібліотеки, гуртки, хори. Традиційні форми нашої роботи — щорічне Свято рідної мови, Шевченківські дні. Серед наших досягнень — спорудження в Ужгороді з ініціативи просвітян пам'ятника Тарасові Шевченку. Тоді, 11 років тому, кошти на монумент збирали всім миром, зокрема і за кордоном.

З новітніх форм роботи — діяльність “Молодої Просвіти”.

Я редагую просвітянську газету, яка виходить епізодично через брак коштів. Газета зареєстрована як тижневик, раніше вона так і виходила. Тепер намагаємося друкувати хоч раз на квартал, коли дає змогу фінансування. Але подаємо матеріали в інші регіональні видання. Маю журналістський досвід, тож мої матеріали охоче публікують закарпатські газети “Срібна земля-фест”, видання обласної ради “Новини Закарпаття”.

Мої публікації стосуються Верецького перевалу, Карпатської України не тільки із політичного погляду, а й історичного, позаяк займаюся цією тематикою в НДІ україністики УжНУ, де працюю.

Моя думка така: слід регулярно

видавати власне видання, яке формуватиме довіру читачів і до нього, й до організації, що його підтримує. Власних сил обласного об'єднання для цього замало, сподіваємося на підтримку Центрального правління. Тим більш, що регіон наш специфічний, злободенне питання русинства, яке переростає у проблему сепаратизму. Актуальна проблема угорської й російської інформаційної агресії.

Після помаранчевої революції я працював начальником управління з питань внутрішньої політики обласної державної адміністрації, але протримався лише рік, доки відбулася зміна курсу. Серед депутатів обласної ради нас, національно зорієнтованих, двоє: я і заступник голови КУНУ В. Гурзан. Інші, хоч і сповідують національні ідеї, закріпані. Вони або чиновники, або просто заангажовані. У нашій раді, як і в кожній, існують різні фракції й партії, але Закарпатська обласна рада єдина, де депутати від “Нашої України” уклали коаліційну угоду з Партією регіонів і двома угорськими партіями. Хоч угорців у нашому краї небагато, вони досить агресивні інформаційно. На жаль, Україна на державному рівні не дає відсічі їхній інформаційній експансії, зокрема і з приводу Верецького перевалу.

“Просвіта” існує заради захисту українських національних інтересів, наша мета — національне об'єднання. Тож на теренах Закарпаття ми об'єднали національно зорієнтовані партії й організації, створивши “Українське національне об'єднання”. Це підвищило наш авторитет у краї.

Форми і методи роботи “Просвіти” повинні бути сучасні, але на все треба кошти, яких нема. У молоді — власні інтереси. Літні просвітяни, які пам'ятають ще дорадянські часи, переконані, що треба зосереджуватися на хорах і гуртках, тоді як молоде покоління налаштоване на новітні інформаційні технології й радикалізм. Тож намагаємося порозумітися, знайти точки дотику, щоб усім разом прислухатися українській справі.

ЩОБ НЕ ЗМІЛИЛО КОЗАЦЬКЕ МОРЕ

Володимир ПРОЦЕНКО, голова Севастопольського міського об'єднання

Наше об'єднання прагне передусім утвердитися в інформаційному просторі Криму. Українською мовою виходять газети “Флот України”, “Дзвін Севастополя”, веде мовлення телерадіокомпанія “Бриз”. Однак у Криму працює 86 засобів масової інформації, які налаштовують населення проти українства. Якщо ж урахувати, що в місті мешкають здебільшого переселенці з Росії, нам доводиться непросто. Навіть державна телерадіокомпанія не підтримує “Просвіти”, бо її голова — колишній працівник газети Чорноморського флоту “Флаг Родіни”. Наклад газети “Дзвін Севастополя” — 5 тисяч примірників, виходить вона раз на квартал.

Тісно співпрацюємо з телерадіокомпанією “Бриз”. Програму “Ластів'ятко” вела просвітянка

Олена Гринник. “Бриз” висвітлює всі просвітянські заходи. Недавнім захід, про який ЗМІ знає весь півострів, — “Дивограй”. За раз “Просвіта” разом з управлінням професійно-технічної освіти проводить фестиваль до дня міста, днями підбиватимемо його підсумки. Такі фестивалі проводимо тричі на рік, наступний готуємо до Дня Військово-Морського флоту. Це український фестиваль, на який з'їжджаються учасники з усіх куточків країни — з Києва, Івано-Франківська, Волині тощо.

З органами влади намагаємося конструктивно співпрацювати, бо це значно ефективніше, корисніше для справи, ніж конфлікти. Маємо хороші ділові стосунки із заступником голови міської державної адміністрації Дмитром Базівим. Він член “Просвіти”. Не прагнемо досягти всього відразу, вважаємо за розумну доцільність поступову роботу; хоч це довго, зате надійно. Наприклад, коли просвітяни висунули мою кандидатуру на присвоєння звання заслуженого діяча мистецтв України, влада підтримала одноостанно.

Був період, коли ми не могли знайти із владою спільної мови, тоді в нас забирали приміщення. Довелось позиватися до суду. Той суд ми виграли, і тепер платимо за приміщення, яке належить місцевій структурі Фонду держмайна, символічну суму.

“Просвіта” конфліктує із російськими організаціями. Навіть не так ми з ними, як вони з нами. Хоч ми намагаємося толерантно спілкуватися, із деякими організаціями, наприклад, “Рускім блоком”, це нам не вдається.

У Севастополі працює й “Молода Просвіта”. При “Просвіті” створено Севастопольсько-Чорноморський кіш Міжнародної асоціації “Козацтво”. Залучаємо шкільну молодь, щоб юні брали участь у заходах разом із дорослими, знайомилися з козацькими звичаями, наближалися до витоків.

Цього навчального року обіцяють відкрити у Севастополі українську школу-колегіум на 700 місць. Планують перевести туди учнів із деяких міських шкіл. Це буде елітна українська школа, яка даватиме добру освіту, виховання, зміцнюватиме здоров'я дітей.

“Просвіта” співпрацює із Севастопольським військово-морським інститутом імені П. С. Нахімова, при якому відкрито лицей, що готує мічманів. Наша козацька організація і “Просвіта” взяли шефство над лицеем, формують там козацький осередок і виховуватимемо молодь національно свідомою. Вважаємо це пріоритетним для себе, бо важливо виховати гідну зміну, щоб не змілила козацька ріка.

Записала
Олена ШУЛЬГА

НА ПУЛЬСІ ЖИТТЯ

Микола КУЛЬЧИНСЬКИЙ, голова Полтавського обласного об'єднання

Безперечно, з'їзд “Просвіти” став значною подією в українсько-

му суспільному житті. Рідко яка організація проіснувала стільки років, скільки існує “Просвіта”. Це свідчення того, що в “Просвіті” завжди були дієві й патріотичні люди, які кляли на вітар культурного розвитку українського народу свій час, енергію, а часто і життя.

“Просвіта” несе традицію служіння народу, і з'їзд засвідчив це у виступах делегатів. Прекрасним був виступ голови “Просвіти”, який надавав відповіді на болючі питання сьогодення, виклики культурного і духовного українського життя, узагальнював їх. Ця промова — свідчення того, що сучасна організація жива. Вона тримає руку на пульсі життя, на пульсі суспільних процесів України. З'їзд пройшов організовано й одноостанно — це чи не найбільша рідкість тепер серед українських громадських організацій. Це свідчення правильності обраного шляху і високого патріотизму просвітян.

На просвітян чекає ще багато праці, оскільки ніхто, крім нас, проблем, поставлених перед нами самими, не розв'яже.

ПІЛЬНУВАТИ МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Олексій ШЕВЧЕНКО, голова Сумського обласного об'єднання

За звітний період обласна “Просвіта” була повністю відроджена. Товариство було фактично знищене, втрачено приміщення, зникла установча документація, списки, бібліотека, комп'ютерна техніка — все це сталося після помаранчевої революції. Проти нас виступили майже всі політичні сили: БЮТ, регіонали, комуністи і фракція міського голови “Нічний дозор”. Представники помаранчевої влади почали ділити те, що залишилось, а головним постало питання приміщення. Різними способами намагалися нас звідти вижити. Щоправда, кілька разів “Просвіту” підтримувала обласна державна адміністрація. Але цього року ми нарешті добилися пільг на оплату приміщення і завершили ремонт.

Нещодавно силами ентузіастів створено духовно-культурний центр “Світлиця”. Там постійно експонують виставку українки, твори художників, народних майстрів, старожитності. Збираємо українські книжки, музику, фільми, Інтернет-ресурси, матеріали з історії просвітянського руху на Сумщині.

Налагодили систему оповіщення серед мешканців Сумщини — всю інформацію, що в нас є, розповсюджуємо через наших прихильників, повідомляємо про різні проукраїнські події в області.

Ми розробили і обґрунтували концепцію перейменування вулиць, до списку включено понад 100 назв.

Три роки поспіль, дякуючи плідній співпраці з обласним управлінням освіти і науки та обласною організацією Національної спілки письменників, Сумщина посідає перші місця у конкурсі “Диво калінове”. Нам вдалося видати два збірники дитячих творів, тобто ми підтримали і надрукували твори понад 150 дітей. Вдалося також

відновити районні осередки, домовитися з обласними управліннями освіти і культури про рекомендаційний лист щодо відродження осередків “Просвіти” в області. Це дуже допомагає. Раніше, коли ми приходили в школи, нам майже всі відмовляли. Нині осередки “Просвіти” працюють в 11 районах.

Хотілося б відновити роботу клубу “Українська родина”, правової школи. Плануємо зробити Інтернет-сайт “Українська Сумщина” і видавати одноімнену газету. Планів багато. Потрібно активніше працювати в комісіях з дотримання мовного законодавства, бо за допомогою держави важелів багато можна досягти. Ставимо перед собою завдання добитися того, щоб на українську мову в усіх державних і громадських установах відповідали українською.

ШЕВЧЕНКО В ДИТЯЧОМУ САДКУ

Олена ФЕЩЕНКО, голова Черкаського обласного об'єднання

Переважну більшість нашого об'єднання складають освітяни, і ми прагнемо розширити це коло, залучивши працівників культури. Хочеться, щоб Всеукраїнське товариство “Просвіта” оголосило відкритий діалог із міністрами освіти, культури, охорони здоров'я та іншими. Думаю, “Просвіті” це під силу. А також ми пропонуємо організувати діалог “Просвіти” з усіма українцями, з усіма, хто в Україні живе. Цей діалог дуже багато дав би для утвердження українства в нашій державі.

Запроваджуючи нові методи роботи, ми звернулися до молоді. Оголосили нові конкурси і фестивалі, такі як “Із Шевченком у серці”, “Василь Симоненко і сучасність”, “Диво калінове”, “Подаруй квітку рідній землі”. Ідемо в навчальний заклад і пропагуємо. Саме ці конкретні заходи поступово залучили до нашої роботи молодих просвітян. Книжки, диски, які видає “Просвіта”, підвищили авторитет Товариства, їх можна знайти тепер в усіх шкільних і сільських бібліотеках. Зараз конче потрібні плакати із державними символами, вони сприяли б національній самоідентифікації молоді, її патріотичному піднесенню, варто їх перевидати.

Однак комуністична ідея у нас на Черкащині глибоко вкорінена. Хоч були видатні українці — Хмельницький і Шевченко, але ідеологія колишнього режиму тримає в полоні душі краян. Ми намагаємося гідно цьому протистояти, передусім у галузі освіти. Як начальник головного управління освіти і науки облдержадміністрації я побачила в міністрі освіти і науки людину національно орієнтовану. Як і Президент, він розуміє українську культуру і впроваджує її. Але ж за один рік дуже важко все змінити. Якщо ж Павло Михайлович започаткує відкритий діалог із міністрами, то побачить, наскільки відкрите Міністерство освіти і науки до національної ідеї.

Молодь виявляє таланти — ми надали їй відкриту сцену в різних кутках Черкащини, зокрема на Та-

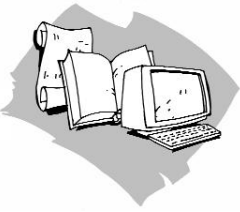
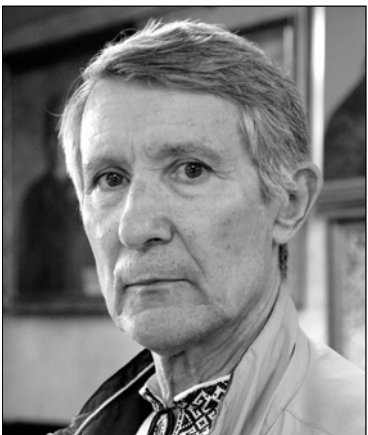

Фото на згадку в перерві з'їзду

расовій горі. “Шевченко у моєму серці” в цьому сенсі — показовий захід. Ми починали з того, що дітей було небагато, а цього року фестиваль здобув тисячі прихильників у всій Україні. Розуміння слова Шевченка важливе для нас, українців, і в цьому я бачу великий прогрес.

МУСИМО БУТИ ЄДИНИ

Тарас ШЕВЧЕНКО, голова Запорізького обласного об'єднання

Щороку в нас відбуваються Шевченківські вечори до дня народження Тараса Григоровича, проходить конкурс творчих робіт “Я і Україна”, “Шевченко й Україна”.

У Запорізькому національному університеті ми проводимо заходи до Шевченківських днів: це конкурси творчих робіт, “круглі столи”. До ювілею Івана Франка щороку влаштовуємо Франкові читання. Намагаємося, щоб ці вечори пройшли в усіх районних об'єднаннях “Просвіти”. Державна і до видавничої справи. Видаємо книжки за підтримки Чиказького Товариства української мови: нещодавно видали збірник повстанських і народних пісень. До 140-річчя “Просвіти” провели виставку робіт запорізьких митців, членів Товариства української мови — Станіслава Шинкаренка й Івана Василенка, видали буклети з їхніми творами.

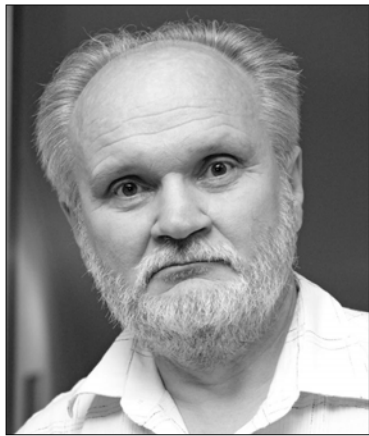
Наша постійна проблема — брак фінансування. Ми підтримуємо власну Інтернет-сторінку, але немає жодної вільної людини, яка могла б її постійно оновлювати.

Хотілося б побажати, щоб “Просвіта” працювала автономніше, щоб робота велася згідно з просвітянськими вимогами, а не партійними перевагами. Ми як організація, що була започаткована в часи українського відродження, мусимо бути єдині, а партійні уподобання трішки розтягнути “Просвіту”. Також слід наголосити, що робота буде результативною тоді, коли матимемо партнерами певні бізнесові структури. Скажімо, книгарні “Просвіти”, в яких працювали б просвітяни.

Нещодавно ми створили статут фонду на відзначення видатних діячів Запорізького краю. Фонд має забезпечити можливість зробити музей-кімнату чи встановити меморіальну дошку, вшанувати пам'ять просвітянських діячів.

Записав
Сергій КЛИМКО

ВОЮВАТИ З НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ “РЕШЕННЯМИ”

Сергій САВЧЕНКО, голова Всеукраїнського об'єднання

Вважаю, що традиційна форма роботи “Просвіти”, яка має залишитися в будь-якому разі, — це, безумовно, організація чи співорганізація наукових конференцій. Нагода — дати, пов'язані зі святами нашої нації Тарасом Шевченком, Іваном Франком, Михайлом Грушевським та іншими. Тематичні конференції в Криму не завжди можуть організувати навчальні заклади самостійно. Якщо ж їх організує така громадська організація як “Просвіта”, то ВНЗ залюбки долучаються. Скажімо, цього року з нагоди Шевченківських днів уперше було проведено велику конференцію на базі Кримського педагогічного університету, де навчається багато кримськотатарської молоді, який очолює Герой України Февзі Якубов. Ректор прийшов на відкритті, був під час роботи конференції. Близько трьох тижнів там тривала й тематична виставка. Така форма роботи залучає багато молоді до наукового сприйняття української літератури, історії, філософії та інших наук.

На жаль, Верховна Рада Криму приймає ухвали (“решення”), спрямовані на так зване “укріплення” російської мови (це там, “де її мало!”). Нещодавно в газеті “Кримська світлиця” я дав юридичне роз'яснення цих “решень”. Вони всі на 90 % неконституційні! Крім того, якщо люди на місцях їх виконуватимуть, то вони одразу ж потраплять під дію конкретних статей, наприклад, Закону України “Про корупцію”. Міністерство освіти Криму, до речі, це вже розуміє. Тому ці “решення” вкладають у конверт і пересилають на місця, не коментуючи. “Просвіта” в Криму роз'яснює, що не треба виконувати рішень, які навіть Міністерство освіти не наважеться коментувати, не те що впроваджувати.

Найголовніше завдання “Просвіти” у відносинах із владою полягає в роз'ясненні того, що рішення, які видають органи місцевого самоврядування, виходять за межі їхніх повноважень, Конституції й законів, виконувати їх не потрібно, більш того, слід оскаржувати їх у прокуратурі. Депутат Верховної Ради Криму Леонід Пілунський — просвітянин, він допомагає це реалізовувати.

Як голова “Просвіти” за цей рік я принаймні двічі був на телебаченні, працював у прямому ефірі на одній із комерційних радіостанцій (програма присвячена Голодомору). Олег Фомушкін, голова УНП Криму і член правління “Просвіти”, тижневу програму виступав на радіо з питань Чорноморського флоту. Інші члени “Просвіти” теж постійно виступають у засобах масової інформації. Отже, нашу думку хочуть чути.

Вважаю важливим, що ми продовжили на рівні “Просвіти” єднання політичних сил. Якщо в минулому правлінні у нас було два голови політичних сил — Руху і УНП, то в цій каденції — чотири (Рух, УНП, “Свобода” і Українська партія). Уперше на останній звітно-виборній конференції Кримської “Просвіти” з'явилися молоді люди. Євпаторійську й Бахчисарайську організації представляла молодь. І це вселяє надії.

МОЛОДЬ ПІДТРИМУЄ СТАРШИХ

Олег ОЛЕКСЮК, голова Херсонського обласного об'єднання

Для “Просвіти” дуже важливо зрозуміти, що наші традиційні форми роботи, такі, як проведення “круглих столів”, громадських слухань, акцій протесту чи акцій підтримки не матимуть розвитку, якщо до них не залучати молодь. А вона на такі заходи йде неохоче. Щоб зацікавити молодіжну аудиторію, потрібно в межах акції робити щось, що її цікавить. Так, наприклад, “Просвіта” проводить “круглий стіл” до дня народження Степана Бандери, а “Молода Просвіта” в той самий час — конкурс творів, присвячених Бандері, вечір повстанської пісні в сучасних обробках, а потім таборування в Цюрупинському лісі. Це те, що цікавить і приваблює молодь.

У нас “Молода Просвіта” ніколи не сперечається з “Просвітою”. Голова “Молодої Просвіти” — член правління обласного об'єднання “Просвіти”, а голова “Просвіти” — член правління обласної “Молодої Просвіти”. Таке поєднання дає змогу уникати розбіжностей і поєднувати пропозиції молоді й старших просвітян під час проведення заходів. Старші залучають засоби масової інформації, науковців, літераторів, а молодь привносить друзів, знайомих. Так розширюється аудиторія, подія має більший розголос, поповнюються лави просвітян.

Нині активно створюються нові осередки товариства “Просвіта” в селах, у районних центрах. Ми їдемо на місця, проводимо зустрічі, конкурси, концерти, розшукуємо обдаровану молодь. “Просвіта” долучається до заходів на теми українського відродження, які проводять на рівні міських рад, райдержадміністрацій. Ми сприяли встановленню пам'ятників Тарасові Шевченку в Новій Каховці, жертвам операції “Вісла” в с. Зміївка Бериславського району, “Дзвін пам'яті” — останньої пристані козацтва в м. Бериславі. Подаровано погруддя Великого Кобзаря школі № 52

м. Херсона, яка носить його ім'я, встановлено меморіальну дошку на честь Героя України В'ячеслава Чорновола на прохідній заводу “Сокил” в м. Нова Каховка тощо.

Серед магістральних напрямів роботи Херсонського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка найбільш розвинене у нас книговидавництво. Торік ми видали 36 книжок накладом від 500 до 5000 примірників. Розповсюдженню сприяє наш сайт “Бібліотека “Просвіти” Херсонщини”. Ті книжки, що мають найбільшу популярність, розміщують на сайті повністю. Найбільший попит мають історичні книжки, серед них 10 випусків “Історії Бериславщини”, два томи “Історії “Просвіти” Херсонщини”, дитячі видання. Вийшли у світ дві аудіокнижки “А у нас був Тарас” Олега Олексюка й “Еротичні поезії” Олеси Мудрак.

Велика вада та, що люди у владі хоч і пропагують українське відродження, насправді нищать українство. У нас уже давно працювала комісія при облдержадміністрації з питань дотримання мовного законодавства. Цього року, з приходом нового начальника управління культури Наталії Федотової ця комісія перестала працювати. Приємно, що хоч би у районах за підтримки наших організацій такі комісії й надалі працюють. Також цього року “вольовим рішенням” пані Федотової було знищено конкурс читців творів Тараса Шевченка, який ми проводили спільно з обласним центром дитячої творчості й Херсонським училищем культури. Вона вирішила, що цей конкурс “вже не актуальний”, до того ж, за три дні до проведення обласного етапу. Це викликало нерозуміння в районах, адже там уже провели відбіркові тури. А на всеукраїнському турі Херсонщина єдина представлена не була.

Мер Берислава — член “Просвіти”, діє фракція “Просвіти” в районній раді, в кожному селі просвітяни — директори шкіл і сільські голови. Торік за загадкових обставин загинув Сергій Гейко, лідер Бериславської “Просвіти” — найвпливовішої районної організації області. Тепер у районі люди пишуть заяви про вихід із нашої організації, адже бояться за своє життя. Ця подія спонукає до роздумів, що в області є сили, які знищують найактивніших просвітян не лише морально, а й фізично. Чи безпечно у нас активістам, які сумлінно ставляться до своєї роботи і чи можливо “Просвіті” боротися за великі ідеали, якщо на рівні держави того захисту не відчуваємо?

Фінансування від влади ми маємо лише завдяки активній діяльності “Молодої Просвіти”, яка виграє проекти в конкурсах, що їх проводять управління у справах сім'ї, молоді та спорту, управління освіти і науки. Цієї можливості немає у “Просвіти”. Тобто якщо “Просвіта” пише проект до адміністрації, то отримує відповідь, що це не передбачено бюджетом. Тому завдяки “Молодій Просвіті”, у тісній співпраці з нею ми проводимо просвітянську роботу, маємо на це кошти. На рівні Центрального правління “Просвіти” поки що наші проекти не фінансують. Хотілося б вірити, що всеукраїнський захід, який плануємо провести вже цього літа, а саме фестиваль гумору “Таврійські усмішки” помітить і місцева влада, і Всеукраїнська “Просвіта”.

ВІДКРИЛИ “ДЖЕРЕЛО ТАЛАНТІВ”

Марія ОЛІЙНИК, заступник голови Донецького обласного об'єднання

На жаль, “Просвіта” в інформаційному просторі Донеччини

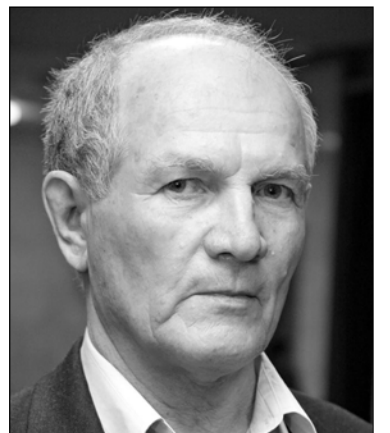

представлена дуже мало. Єдина місцева газета, яка нас публікує, — це єдина українськомовна “Донеччина”, головний редактор якої Ігор Зоц — член правління обласної “Просвіти”. Газета виходить незначним порівняно з російськомовними виданнями накладом, тиражі яких сягають 40 тисяч примірників.

Нині маємо Українську державу, й чиновники повинні втілювати просвітянські ідеї в життя, а ми — лише допомагати їм. На жаль, цього немає. Є партія окупантів при владі. Тому лише іноді з дуже великими потугами ми можемо зробити в Донецьку український захід. Так, цього року проведено сьомий Всеукраїнський фестиваль “Джерело талантів”, торік у вересні — четверту Всеукраїнську конференцію, присвячену життю і творчості Василя Стуса.

18 вересня цього року виповнюється 80 років Аллі Горській. Ми хочемо провести першу Всеукраїнську конференцію, присвячену цій видатній художниці. Крім того, обласна, кожна районна організація має вжити план роботи і дуже багато заходів проводимо до традиційних українських свят.

ВЧИТИ “НА ПРОСВІТЯНИНА”

Анатолій МАРУЩАК, голова Васильківського міського об'єднання, Київська область

На час проголошення незалежності України і під час помаранчевої революції українська нація спромоглася мобілізуватися і сказати своє вагомим історичне слово. Ці дві величні події засвідчили, що українці мають достатній цивілізаційний ресурс, щоб зайняти гідне місце серед великих народів світу. Проте через нерозсудливість, а нерідко через самозакоханість лідерів національного активу український народ знову не зміг створити омріяну державу і вийти на шлях успішного розвитку. На жаль, у цій ситуації “Просвіта” не спромоглася бути об'єднаним бастионом національно-патріотичних сил.

Мусимо, зокрема, визнати, що наша ідеологічна і політична некомпетентність призвела також до втрати гідного національно-демократичного представництва у Верховній Раді України. Нині національно-патріотичні сили мають

Закінчення на стор. 12

Закінчення. Початок на стор. 7

доволі невиразний вигляд на політичному полі України. Тому космополіти й україножери розгульно почуваються в українському інформаційному просторі. Ми програємо тому, що не вміємо творчо підходити до питань відродження нації й тому, що не маємо будівничих держави належного рівня. Ця обставина просто волає про потребу внесення суттєвих змін у просвітницьку діяльність.

Ми повинні невідкладно розглянути питання, зокрема щодо творення національної еліти й відродження української нації як єдиної родини. Якщо цього не зробимо, то і цей з'їзд виявиться марним. Ми просто зобов'язані використати весь потужний просвітницький потенціал для широкого живого спілкування, особливо з підростаючим поколінням. Головні зусилля слід спрямувати на повернення хохлів і недоукраїнців у лоно українства. Школи, гімназії, ПТУ, університети, військові частини повинні стати постійними об'єктами нашої турботи. Але попереду слід подбати про підготовку ідеологів-пропагандистів, які навчили б молодь бути свідомими будівничими Української держави, а не платними носіями олігархічних прапорів.

З ВЛАДОЮ — ДІЛОВІ ВІДНОСИНИ

Святослав ВАСИЛЬЧУК, голова Житомирського обласного об'єднання

Найліпші ідеї небагато важать, коли нема кому їх поширювати. Лише розгалужена мережа розповсюджувачів та осередків може виконати таку важливу місію.

Це повною мірою стосується і діяльності «Просвіти». Мета Товариства — утвердження державної української мови, розвитку національної культури, відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості та піднесення духовності й добробуту українського народу — може бути виконана за умови, коли про неї знатимуть не лише в Києві та в обласних центрах, а й у містах, селищах, селах і хуторах. Коли ці споконвічні українські ідеали, живе українське слово понесуть до нині суцільних українців, свідомих громадян і тих, хто лише за походженням українець, тисячі ентузіастів — лише тоді можна говорити про вплив на маси.

Тож для нас, просвітян, постає потреба розширювати організаційну структуру в містах і селах, а насамперед у навчальних закладах різних рівнів і типів — від сільської початкової школи до провідних столичних ВНЗ.

Розуміючи це, правління нашої обласної «Просвіти» розробило низку заходів для залучення до Товариства якомога ширшого кола інтелігенції: викладачів, вчителів, студентів, старшокласників. Передбачено створення в навчальних закладах просвітнянських осередків для тих, кому не байдужа доля рідного слова, рідної культури.

Задля цього керівники обласного та районних об'єднань «Просвіти», активісти Товариства щороку

виступають на обласних і районних конференціях учителів, беруть участь у численних конкурсах та фестивалях народного мистецтва, виставках, присвячених знаковим подіям у житті народу й держави: «Голодомор-33», «Розсекречена пам'ять», багатьох інших заходах, які проводить місцева влада з нагоди важливих подій, діяльності видатних людей рідного краю. Це літературно-мистецькі свята, пов'язані з життям і діяльністю наших видатних земляків: Лесі Українки, яка народилася в Звягелі (Новограді-Волинському), Максима Рильського (с. Романівка Попільнянського району), Івана Огієнка (митрополита Іларіона, селище Брусилів), героїв Другого зимового походу, що трагічно закінчився 21 листопада 1921 року під містечком Базар (нині Народицького району). Це героїчна боротьба за Українську державу 1918—1923 років відважної сім'ї українських братів-патріотів Соколовських та їхньої сестри з села Горбулева Радомишльського району, які підняли на Північно-Східній Житомирщині величезне повстання проти червоних загарбників. Лави повстанців налічували понад десять тисяч багнетів.

Це, врешті, активний гайдамацький рух у XVIII ст. проти польських окупантів, яким була охоплена чи не вся нинішня Житомирщина. До слова, лише в нас збереглася єдина в усій Україні братська гайдамацька могила в селі Кодня поблизу Житомира, де влітку 1767 року поляки покарали насмерть понад три тисячі повстанців-гайдамаків після того, як їх підступом і зрадою роззброїли під Уманню російські війська під приводом спільної боротьби проти шляхетської Польщі.

Про ці героїчні справи минуштини, про жертвну боротьбу за відновлення Української держави УПА та ОУН активісти «Просвіти» часто розповідають землякам через обласне радіо і телебачення, місцеву пресу.

Чітко виокремився ще один, на нашу думку, досить ефективний метод співпраці викладацько-наукової еліти ВНЗ обласного центру з освітянами районів і міст. Як правило, до пам'ятних дат, таких як День української писемності та мови (9 листопада), Міжнародний день рідної мови, День слов'янської писемності (преподобних Кирила й Мефодія) правління «Просвіти» організовує виїзд групи викладачів-просвітян Державного університету імені Івана Франка в один із районів області, де кожен з них відвідує одну із сільських шкіл, бере участь у підготовлених педагогами й учнями заходах, розповідає про університет, «Просвіту», її розвиток і завдання, значення рідної мови для народу й кожного українця зокрема. Просвітяни пропагують газету «Слово Просвіти». Як правило, таку зустріч завершують створенням у школах осередків «Просвіти».

У такий спосіб спілкувалися просвітяни з педагогами Бердичівського, Черняхівського, Червоноармійського, Любарського, Новоград-Волинського районів. Як наслідок — у кожному із районів створено по 15—20 осередків «Просвіти».

Найактивніші просвітяни, які охоче відвідують сільські школи, — це професори Віктор Мусієнко, Станіслав Пультер, Петро Білоус, викладачі Валентина Прус, Марія Масловська, Людмила Бондарчук, Галина Гримашевич, Геннадій Махорин, Сніжана Чернюк, Валентин Халін, Валерій Башманівський, Андрій Близнюк, Володимир Білобровець, Валерія Підгірська, Борис Маркотун, Наталія Астрахан; активісти-просвітяни Василь Мельничук, Петро Костюк, Олексій Опанасюк.

Значною мірою поширенню національної ідеї сприяє полігра-

фічна продукція Видавничого центру «Просвіта». Отримуємо її в Києві: книжки, аудіо-, відеокасети з тематичними фільмами, записами обрядових пісень, українськомовні мультфільми, плакати, буклети тощо. Окремі презентуємо представникам влади, решту передаємо в школи. Це сприяє зростанню авторитету «Просвіти».

Налагодуємо ділові відносини з обласною та районною владою. Вони помітно поліпшилися з призначенням на посаду голови облдержадміністрації Юрія Забелі. Просвітян почали запрошувати до участі в проведенні державних свят, пам'ятних дат, урочистих заходів. Просвітяни виступають на зборах до Дня Незалежності, Акта Злуки українських земель, пам'яті Героїв Крут, дня народження Лесі Українки, Тараса Шевченка, Івана Огієнка.

Через громадську колегію при облдержадміністрації, членами якої є кілька просвітян, вдалося порушити питання «Державній мові — увага і підтримка» на виконання ст. 10 Конституції України. Розроблено конкретні заходи для ефективного впровадження в області державної мови в усіх сферах життя. На їхній підставі голова облдержадміністрації видав окреме розпорядження, яким, зокрема, створено комітет мовної політики, що опікується використанням державної мови. Вишукуються можливості відкриття в Житомирі Українського дому як наукового й громадського центру з розвитку духовності, рідної мови, українських звичаїв і традицій.

Тож, друзі, єднаймося в «Просвіті»!

Записав
Євген БУКЕТ

Відео- та аудіопродукція від «Просвіти»

Слово — зброя просвітян. Фото Олесь Дмитренко

ГОЛОВНА РАДА

19 червня 2009 р.

м. Київ

ГОЛОВИ ОБЛОБ'ЄДНАНЬ, ЗА СТАТУТОМ

Савченко Сергій Михайлович, АРК, Сімферополь; Теклюк Анатолій Іванович, Вінниця; Кучерепа Микола Михайлович, Луцьк; Довгаль Сергій Миколайович, Дніпропетровськ; Шевченко Володимир Павлович, Донецьк; Васильчук Святослав Карпович, Житомир; Піпаш Володимир Васильович, Ужгород; Шевченко Тарас Григорович, Запоріжжя; Арсенич Петро Іванович, Івано-Франківськ; Клічак Василь Йосипович, Київська область; Герасименко Василь Михайлович, Київ; Орел (Бондар) Світлана Василівна, Кіровоград; Семистяга Володимир Федорович, Луганськ; Пітко Ярослав Михайлович, Львів; Огренич Надія Миколаївна, Миколаїв; Степанченко Олександр Євгенович, Одеса; Кульчинський Микола Георгійович, Полтава; Ніколина Світлана Володимирівна, Рівне; Проценко Володимир Миколайович, Севастополь; Шевченко Олексій Григорович, Суми; Шимків Петро Михайлович, Тернопіль; Кіндратенко Анатолій Миколайович, Харків; Олексюк Олег Васильович, Херсон; Шмурикова-Гаврилук Ніна Миколаївна, Хмельницький; Фещенко Олена Василівна, Черкаси; Савчук Остап Васильович, Чернівці; Чепурний Василь Федорович, Чернігів.

ПРЕДСТАВНИКИ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ, ВЧЕНІ, ПИСЬМЕННИКИ, ГРОМАДСЬКІ ДІЯЧІ

Білоус В'ячеслав Олександрович, голова Спілки офіцерів України; Букет Євген Васильович, заступник голови Київського обласного об'єднання; Буравський Микола Олександрович, народний артист України, художній керівник українського театру фольклору «Берегиня»; Василяшко Василь Федорович, поет, член НСПУ; Гандзюк Юрій Михайлович, професор, директор фірми «Атлантик»; Глаголюк Василь Петрович, директор Коломийського Центру зайнятості, кандидат історичних наук; Гнаткевич Юрій Васильович, народний депутат Украї-

ни; Голота Любов Василівна, головний редактор газети «Слово Просвіти»; Горбачук Іван Тихонович, професор Київського педагогічного університету ім. М. Драгоманова; Гоян Ярема Петрович, директор видавництва «Веселка»; Драч Іван Федорович, письменник, Герой України; Жулинський Микола Григорович, директор Інституту літератури Національної академії наук України; Заєць Іван Олександрович, народний депутат України; Качан Анатолій Леонтійович, поет, член НСПУ; Кметик Володимир Іванович, директор студії «Фрески»; Козаченко Валентин Васильович, народний артист України, художній керівник ансамблю «Калина»; Кононенко Петро Петрович, академік, директор Інституту українознавства; Лемець Галина Василівна, голова правління Міжнародного благодійного фонду «Українська родина»; Ломачук Дмитро Федорович, директор студії «Просвіта»; Лупій Олесь Васильович, письменник, член НСПУ; Мандзюк Василь Михайлович, редактор новин «Голос Києва»; Масенко Лариса Терентівна, професор Києво-Могилянської академії; Мовчан Павло Михайлович, голова ВУТ «Просвіта»; Мокренко Анатолій Юрійович, професор Музичної академії, народний артист України; Мороз Віталій Андрійович, голова «Молодої Просвіти»; Мужук Леонід Петрович, кінорежисер, народний артист України; Нестерчук Микола Трохимович, заслужений працівник освіти України; Пономарів Олександр Данилович, професор, доктор філологічних наук; Рудик Сергій Ярославович, заступник голови КМДА; Філіпчук Георгій Георгійович, академік Академії педагогічних наук України; Фольварочний Василь Іванович, заслужений діяч мистецтв України; Шевченко Василь Григорович, заступник голови Держтелерадіо України; Шокало Олександр Андрійович, письменник, редактор журналу «Український світ»; Ющук Іван Пилипович, професор Київського міжнародного університету.

За — 152, проти — 0, утрим. — 0.

КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНА ІНСПЕКЦІЯ

Голобуцький Ігор Володимирович; Оцун Микола Петрович; Сопівник Михайло Пантелеймонович; Черняхівський Олексій Іванович; Шевчук Ірина Миколаївна.

За — 152, проти — 0, утрим. — 0.

УХВАЛА VIII з'їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

За звітний період об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка постійно працювали над зміцненням організаційної структури як основи просвітницької діяльності нашої організації.

Згідно зі Статутом, щомісячно Центральне правління оперативно розглядало й ухвалювало відповідні рішення діяльності об'єднань “Просвіти” в Україні.

Поведено 61 засідання, де розглянуто понад 420 питань, насамперед щодо мови, культури, українського державотворення.

Активно працюють члени Центрального правління професори О. Пономарів, І. Ющук, М. Буравський, В. Герасименко, В. Мандзюк, В. Кметик. Саме вони своєю діяльністю через ЗМІ ведуть велику просвітницьку роботу в Україні.

Нині чисельність просвітян складає близько 300 тисяч осіб. Найбільші об'єднання — Тернопільське, Львівське, Миколаївське, Луганське. З'їзд зазначає, що Товариство “Просвіта” за 140 років служіння українському народові пройшло складний шлях утвердження та визнання, посівши гідне й почесне місце в історії України. Просвітяни були в перших лавах борців за незалежність України, і нині втілюють у життя заповіти великих світочів українства: Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, роблять неоціненний внесок у зміцнення державності України.

Заходи, які проводить Товариство “Просвіта”, спрямовані на виконання статутних завдань, основним із яких є утвердження прав української мови як державної у всіх сферах суспільного життя, української культури, відновлення історичної пам'яті, поширення історичної правди, зокрема, про Голодомор, героїчну боротьбу УПА тощо.

Належну просвітницьку роботу в цьому напрямі проводять Луганське, Донецьке, Сумське, Харківське, Чернівецьке, Чернігівське, Херсонське, Київське об'єднання “Просвіти”.

За звітний період видано низку видань, спрямованих на виконання статутних завдань Товариства, удосконалення вивчення української мови, утвердження української духовності, поглиблення знань з історії України. На книжкових форумах відзначено книжку Р. Радишевського і В. Свербигуза “Іван Мазепа в сарматсько-роксоланському вимірі високого бароко”, схвальну оцінку отримала книжка Дж. Боккаччо “Декамерон” у перекладі Миколи Лукаша.

На допомогу просвітянам було випущено кілька словникових видань, а саме: “Тлумачний словник української мови”, “Російсько-український словник термінологічної лексики” Н. Шило, словник-довідник “Україна в словах”, готується до друку академічний Словник української мови.

Учителям-словесникам, учителям історії, усім просвітянам адресовані книжки В. Пепи “Україна в дзеркалі тисячоліть”, Любові Голоти “Сотворіння” (інтерв'ю з письменниками), монографія Ольги Малюти “Просвіта” і Українська державність (друга половина XIX—перша половина XX ст.), монографія В. Скляра “Етнічний склад населення України (1959—1989 рр.): етномовні наслідки російщення”, книжка А. Кондратюка “З вишневого саду” та ін.

Майже щороку перевидається “Кобзар” Т. Шевченка, загальний наклад якого досяг уже приблизно 100 тисяч примірників.

За звітний період “Просвіта” спільно з Національним музеєм України видала вісім мистецьких альбомів.

Велику роботу з виховання національної самосвідомості українців проводить культурологічний тижневик “Слово Просвіти”.

З метою розширення просвітницької роботи Центральне правління ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка частково підтримує періодичні видання, які видають обласні об'єднання “Просвіти”, серед них: “Дзвін Севастополя” (Севастополь), “Журавлик” (Харків), “Бахмутський шлях” (Луганськ), “Українська ластівка” (Чернівці) та інші.

На виконання державної програми розвитку української мови “Просвіта” виготовила 57 серій науково-публіцистичного фільму “Логос” про становлення і розвиток української мови, який неодноразово транслювався на каналах Національного телебачення, в серії “Слава України” виготовлено кольоровий повнометражний художній фільм “Маєс-

тро Березовський”, а також 26-серійний анімаційний фільм “Лис Микита”. Зазначені фільми було успішно презентовано на каналах Національного телебачення.

Пріоритет у діяльності “Просвіти” — робота з дітьми та молоддю щодо її розумового, духовного, фізичного розвитку й патріотичного виховання. Варта уваги робота Школи молодого просвітянина, яку наприкінці 2007 року організував і проводить І. Ющук при Центральному правлінні Товариства (було прочитано понад 20 лекцій). Спільно з компанією “Атлантик” випущено серію навчально-ігрових програм “Дитяча колекція” на електронних носіях, зокрема, “Історія України”, “Світ ремесел”, “Тварини нашої планети”, “Спорт”, “Українська мова”, “Міфи України” та інші.

Проводяться різноманітні фестивалі та конкурси, серед них: “Шевченко у серці моїм”, “Палітра українського слова”, конкурс читців поезії Тараса Шевченка, літературно-мистецький конкурс “Диво калинове” ім. Дмитра Білоуса тощо.

Десятки тисяч одиниць видавничої продукції безплатно передано навчальним закладам, бібліотекам та установам України.

Наполегливо працюють над розширенням мережі просвітянських осередків у Чернівецькому, Івано-Франківському, Житомирському, Донецькому, Черкаському, Дніпропетровському об'єднаннях, проводиться відповідна робота з перереєстрації членів “Просвіти”.

Заслуговують на увагу заходи, які проводять відповідно до плану діяльності Товариства в Донецьку — Всеукраїнський фестиваль “Джерело талантів”, конкурс “Наша мова солов'їна, наша пісня — спів душі” у Черкасах, фольклорні дійства в Рівному та на Тернопільщині.

Проводиться значна робота зі студентською та шкільною молоддю на Миколаївщині, Сумщині, Луганщині, Харківщині, Хмельниччині й у Криму.

Контрольно-ревізійна інспекція у звітному періоді працювала над зміцненням організаційних структур “Просвіти”. Під час виконання проблем в об'єднаннях оперативно втручалися і допомагали виправити ситуації в рамках Статуту.

Просвітяни в цей складний для держави час, в період не лише економічної, а й політичної й духовної кризи повинні, як ніколи, бути згуртованими, об'єднатися навколо мети своєї діяльності, працювати над зміцненням організаційних структур Товариства, розширенням мережі просвітянських осередків, залучати до своїх лав нових членів, працювати з молоддю, залишатися вірними ідеї просвітництва.

Враховуючи вищезазначене, VIII з'їзд “Просвіти”

у х в а л ю є:

1. Роботу Центрального правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка за звітний період вважати задовільною.

2. Обласним об'єднанням “Просвіти” звернути особливу увагу на зміцнення організаційної структури об'єднань, працювати над розширенням мережі просвітянських осередків, залучати до своїх лав нових членів. Особливу увагу приділити роботі з дітьми та молоддю.

3. Завершити перереєстрацію членів Товариства. Термін — до кінця 2009 року.

4. Секретаріату Товариства надавати всіляку підтримку, організаційну та методичну допомогу об'єднанням.

5. Обласним об'єднанням Товариства “Просвіта” домагатися конструктивної співпраці з органами державної влади усіх рівнів під час виконання основних положень Конституції України, зокрема ст. 10.

6. Для зміцнення матеріально-технічної бази Товариства активізувати роботу щодо збору членських внесків. Встановити розмір членських внесків: для студентів і школярів — 1 грн. на місяць; для тих, хто працює — 3 грн. на місяць.

7. Працювати над виконанням рішень Центрального правління, сесій Головної ради, ухвал, напрацьованих під час науково-практичних конференцій, “круглих столів”.

8. Контрольно-ревізійній інспекції продовжити контролювати дотримання статутних вимог членами “Просвіти” та об'єднаннями Товариства.

ЗВЕРНЕННЯ

VIII з'їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка до всіх просвітян ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

У час, коли точиться безальтернативна боротьба, чиєю державою має бути Україна — державою українського народу чи державою колишніх колонізаторів — першочерговим завданням “Просвіти” є відродження національної самосвідомості й національної гідності українців, зневажуваних протягом століть різними колонізаторами.

З метою виконання цього завдання з'їзд Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка ухвалює:

зобов'язати всі осередки “Просвіти” організувати передплату Всеукраїнського культурологічного тижневика “Слово Просвіти” з тим, щоб наступного 2010 року його разовий наклад сягнув принаймні 50 тисяч примірників;

рекомендувати обласним об'єднанням “Просвіти” знайти спонсорські кошти й видати брошуру проф. І. Ющука “Якщо ти українець...” для розповсюдження серед українців — посадових осіб, державних службовців, викладачів вищих навчальних закладів, учителів, студентів;

підтримати перед Міністерством освіти і науки України пропозицію вчених про обов'язкове вивчення в усіх вищих навчальних закладах України, незалежно від їхньої спеціалізації, українознавчих предметів: практичного курсу української мови, новітньої української літератури, історії української державності й української культури, яке має завершитися інтегрованим державним бакалаврським іспитом.

ЗВЕРНЕННЯ

делегатів VIII з'їзду ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка до всіх просвітян України

Делегати VIII з'їзду ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка висловлюють глибоке занепокоєння загостренням політичної обстановки в Україні, зокрема підкилимних домовленостей позбавити українців права всенародно обирати Президента, нехтуючи основним положенням демократії, що зафіксоване у ст. 5 чинної Конституції України: “Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в країні є народ”.

VIII з'їзд “Просвіти” наголошує, що на останніх виборах українські виборці не уповноважували обраних депутатів узурпувати право народу обирати Президента та змінювати конституційний устрій держави, обмежуючи права і свободи громадян. Вважаємо неприпустимими спроби позбавити українську націю права прямо обирати Главу держави.

Необхідно підтримати Президента України щодо вжиття вичерпних заходів для недопущення конституційного перевороту в державі. Вибори Президента мають проводитися всенародно.

Першочерговим завданням “Просвіти” є піднесення патріотичного виховання, відродження національної самосвідомості й національної гідності українців.

З метою виконання цього завдання VIII з'їзд Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка звертається до просвітян підтримати перед Міністерством освіти і науки України пропозицію вчених про обов'язкове вивчення в усіх вищих навчальних закладах України незалежно від їхньої спеціалізації українознавчих предметів: практичного курсу української мови, новітньої української літератури, історії української державності й української культури. Враховуючи, що Товариство української мови, відтак ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка були предтечею створення Народного руху України, який гуртував суспільство для здобуття незалежності України, усім просвітянам слід долучитися до відзначення 20-річчя Народного руху України.

Події в Україні розвиваються стрімко, кожен день наближає президентські та можливі дострокові парламентські вибори.

Тому почуття відповідальності за долю України та нації підказує, що вже сьогодні треба шукати шляхів для порозуміння та єднання усіх громадських організацій патріотичного спрямування.

Любов до Батьківщини неподільна! Розпорошення сил — це свідомо чи неусвідомлювана дія на шкоду українській справі.

Закликаємо просвітян гуртувати всі патріотичні проукраїнські сили, аби виступити на майбутніх виборах єдиним табором, щоб під нашими патріотичними знаменами зібрати якнайширше представництво національно свідомого українства.

Всеукраїнське товариство “Просвіта” закликає всіх просвітян усвідомити, що сьогодні, як ніколи, залежить від кожного громадянина майбутня дорога України — до процвітання в сім'ї цивілізованих народів Європи чи сповзання до колоніальної залежності від великоімперських амбіцій північного сусіда. Закликаємо підтримувати того кандидата, чия програма відповідає тиме ідеологічним засадам “Просвіти”.

УХВАЛА-2

VIII з'їзду Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

З часу заснування Товариства української мови та відродження Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка впродовж двадцяти літ проводиться наполеглива праця на ниві духовного й культурного відродження титульної нації, утвердження державності української мови. Особливо ця робота активізувалася в міжз'їздовський період, в час підготовки та відзначення 140-річчя “Просвіти”.

Проведення науково-методичних конференцій під гаслом “Україні — українську мову!”, видавничі діяльність, створення відеопродукції та телефільмів “Логос”, організація художніх виставок, мистецько-літературних вечорів, відродження українських звичаїв і традицій, читання лекцій з історії, економіки, культури України — щоденна цілеспрямована праця просвітян, що формує національну і громадянську самосвідомість українців.

Однак владні структури не змогли виконати основні Конституційні положення щодо підвищення авторитету державної мови.

Стан, який склався нині з українською мовою в незалежній Україні, є критично загрозливим. Нехтуючи всіма нормами Конституції України, історичним правом українського народу на розвиток української мови та культури, нинішня влада прямо й опосередковано фактично законсервувала напівколоніальний статус української мови, потураючи ідеологам реакційного москвофільства, що активно заявляє про себе на півдні та сході України.

Передбачене ст. 10 Конституції України забезпечення державою “всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України” так і не набуло поступального характеру.

Особливо небезпечна ситуація склалася в інформаційній сфері. Загальний наклад українських газет постійно знижується, на недержавних каналах 90 % передач — лише іноземною — російською мовою.

Потік іноземної преси та книжок із Росії не має жодних перепон. А податкове законодавство українській книжці не сприяє і не захищає її.

Український інформаційний простір не є цілісно українським — за державними національними інтересами і пріоритетами, мовою і культурою. Він насичений ідеологією, яка не працює на мобілізацію нації, а часто має антиукраїнську спрямованість.

Усі російські й багато українських, але проросійськи орієнтованих ЗМІ, проводять пропаганду, спрямовану на дискредитацію української національної ідеї, української влади й державності, української мови і культури — тобто проти України розв'язано справжню інформаційну війну.

Чимало політичних сил, зокрема представники Партії регіонів, які мають більшість у радах східних та південних областей України, продовжують руйнацію української державності, у багатьох областях України триває цілеспрямована, безпрецедентна антиконституційна діяльність щодо впровадження російської мови як державної. Із місцевих бюджетів, зокрема м. Севастополя, де немає жодного українського навчально-виховного закладу, виділяють мільйонні кошти для підвищення її суспільної ролі. Корупція, хабарництво, безвідповідальність чиновників дійшли крайньої межі. Не відчувається належного реагування на всі ці антидержавні вияви Генеральної прокуратури, Служби безпеки та Міністерства внутрішніх справ України. Центральна і регіональна влади не вживають відповідних заходів.

Громадськість України стурбо-

вана тим, що спостерігається спрямований керований зовні зусилляй і агресивний наступ на все українське.

Недавні події в Одесі із вбивством студента Максима Чайки доводять, що справа дійшла вже до фізичного знищення українських патріотів. У супереч здоровому глузду українським патріотам пришивають ярлики “фашистів”, “нацистів”, “ксенофобів”.

Викликають стурбованість просвітян сепаратистські настрої на Закарпатті групи русинів, що загрожує територіальній цілісності України. З'їзд звертається до Служби безпеки України, Генеральної прокуратури з вимогою дати належну оцінку цій протиправній діяльності та порушити кримінальну справу щодо її причетників.

Делегати VIII з'їзду, проаналізувавши стан і настрої українського суспільства, вважають своїм обов'язком заявити, що економічна криза в нашій державі цілковито виявила ще й кризи політичну та духовну.

Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка у своїх неодноразових зверненнях, у заявах, адресованих Президенту, Уряду, Верховній Раді, наполягало на виробленні національної ідеології, повсякчасному дотриманні Основного Закону в усіх сферах суспільного життя, зокрема тих його положень, які стосуються всебічного розвитку і функціонування української мови, збереження і розвитку національного інформаційного простору, українського кінематографа, книгодрукування і книгорозповсюдження. Верховна Рада України, до якої Головна рада, Правління, просвітяни неодноразово зверталися із вимогами прийняти пакет мовних законів, програму розвитку державної української мови, виявилася неспроможною виробити державне мовне законодавство, яке регулювало б застосування і розвиток мов національних меншин та забезпечувало повноцінне функціонування державної мови в освіті, ЗМІ, на радіо і телебаченні, у книговидаванні, що стало б перепорою до тотального зрощення України.

Вимагаємо припинити ту антиконституційну вакханалію, яку творять антидержавницькі політичні партії, приватні ЗМІ, теле- та радіоканали, вселяючи в суспільство антидержавні настрої зневіри та розчарування, неповаги до національних символів, до власної країни, до її поступу дорогою незалежності, до самої неможливості незворотної перемоги українського народу у становленні національної демократичної держави Україна, де кожен громадянин почуватиметься захищеним і вільним.

VIII з'їзд ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка звертається до всіх українців: гуртуймося! Це завдяки нам постала незалежна Україна! Це ми вийшли на майдани, щоб підтвердити наш вільний вибір — жити в країні сильній і багатій, тому заявляємо рішучий протест проти політичних маніпуляцій, політичних міняйл усіх мастей і кольорів, що створили п'яту колону й намагаються через конституційний переворот здійснити зміну державного устрою України, загальмувати наш поступ до загальноєвропейського дому, завести в повну енергетичну,

економічну, політичну, інформаційну залежність від хворих на великоімперські амбіції північних сусідів.

Зважаючи на нинішню політичну ситуацію, що може призвести до повторення нових Крут і Голодоморів, втрати Україною своєї державності, як було у часи УНР, виходячи з уроків історії та вимог Конституції України щодо національної безпеки держави, звертаємося до:

Президента України:

1. Зобов'язати Службу безпеки України, Генеральну прокуратуру притягти до кримінальної відповідальності усіх посадових осіб, які здійснюють антиконституційну діяльність, розпалюють сепаратистські настрої та міжнародну ворожнечу, що загрожує державній цілісності.

2. Видати Указ “Про захист, розвиток і роль української мови в житті людини, суспільства, держави”.

3. Доручити Уряду розробити Програму щодо посилення ролі й авторитету української мови і представити її для громадського обговорення.

4. Позбавити Указом Президента права носити назву “національний” університети, у яких масово здійснюються конституційні порушення щодо застосування державної мови в навчально-виховному процесі, визнавати як один з головних під час проведення акредитації ВНЗ і видачі їм ліцензій.

Верховної Ради України:

1. Ухвалити Закон “Про державну мову в Україні” в тій редакції, що насправді змінить позиції укра-

їнської мови та призупинить зрощення країни.

2. Переглянути проект Закону України “Про загальну середню освіту” з метою відновлення в ньому ст. 7, заклавши в її основу обов'язкове навчання й виховання в закладах середньої освіти державною українською мовою.

3. Розглянути питання повернення граfi “національність” на сесії Верховної Ради України із вимогою затвердити новий зразок паспорта із внесенням цієї граfi і заповненням його українською мовою.

Уряду України:

1. Створити при Кабінеті Міністрів України Державний департамент мовної політики та науково-експертну комісію для виконання конституційних обов'язків держави перед громадянами й урядових програм з мовного розвитку.

2. Провести за участю відповідних міністерств, інших центральних органів законодавства, якими регулюється застосування мов у засобах масової інформації, видавничій справі, рекламі та ввести до них відповідні зміни й доповнення.

3. Створити пільгові умови для розвитку української аудіо- та відеопродукції, домагатися впровадження української мови в Інтернеті та комп'ютерному навчанні.

4. Здійснювати реальне державне сприяння українській пресі, книгодрукуванню, всім видам української продукції, насамперед для дітей, юнацтва та молоді на основі податкових пільг.

5. З метою успішної реалізації завдання захисту і розвитку української мови міністерствам, відомствам, які опікуються передусім питаннями освіти, науки, культури, сім'ї та молоді, інформаційної політики, об'єднати зусилля, потенціал держави з громадськими інституціями, українською інтелектуальною і запропонувати конкретні шляхи, засоби і ресурси для поліпшення ситуації.

6. На основі суспільно-громадського наукового аналізу змісту сучасної освіти внести доповнення до наявних і розробити нові державні стандарти, враховуючи суспільну значущість українського мовного і культурологічного потенціалу історії України без великоімперських і радянських ідеологічних нашарувань.

7. Кабінету Міністрів України затвердити склад Комісії з питань правопису на чолі з міністром освіти і науки України академіком Вакарчуком, яку сформовано за ініціативою ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка спільно із Міністерством освіти і науки України та Інститутом української мови.

8. Включити в тематичні плани наукових фундаментальних і прикладних досліджень проблематику ролі української мови, історичної пам'яті, культури в розвитку громадянського суспільства, держави і єдності нації.

9. Відкрити академії української словесності.

10. До пріоритетів і основних завдань регіональних програм соціально-економічного розвитку на 2009 і наступні роки обов'язково слід внести питання підтримки державної мови, книгодрукування та книгорозповсюдження.

11. Вважати нині чинну систему оподаткування щодо української книги, кіно, мистецтва драконівською й антигуманною, і як ознаку повного нерозуміння або свідомого неприйняття важливих чинників національного творення, значення їх для розвитку особистості, її національної й державної гідності.

12. Вважати неприпустимою практику ведення діловодства, офіційного листування недержавною мовою між органами центральної й місцевої влади.

13. Посилити персональну відповідальність керівників теле- та радіоканалів, редакторів та журналістів масових періодичних видань за озвучування антиукраїнських виступів російських політиків та експертів в українському ефірі й у пресі.

14. Зобов'язати представників української влади всіх рівнів — урядовців і посадових осіб, керівників і представників місцевих органів влади, народних депутатів України й депутатів усіх рівнів — офіційні й неофіційні виступи у пресі, на радіо й телебаченні вести лише державною мовою, виконуючи ст. 10 Конституції України.

15. Покинути з ганебною практикою, коли теле- і радіожурналісти, публічно спілкуючись з українськими громадянами, розмовляють російською мовою.

16. Суттєво змінити мовний дискурс на українському телебаченні популярних розважальних програм, спортивних змагань, які коментують здебільшого російською мовою.

17. Спрямувати належну кількість бюджетних коштів на виробництво і продукування українських телесеріалів, художніх фільмів про героїчне минуле українського народу, дитячих телевізійних мультфільмів, художніх фільмів, а також художніх фільмів для дітей та юнацтва.

18. Продовжити і розширити практику дублювання фільмів українською мовою.

Голова Міжнародного благодійного фонду “Українська родина” Галина Лемець представляє проект Кобзареві церкви

Михайло СІРЕНКО,
поет, заслужений працівник
культури України

“Як много важить слово!”
Іван Франко

ЗВИЧАЙНИЙ ЧАРІВНИК

Штрихи до портрета артиста

Знаю його давно. Навіть дуже давно, бо й сам уже літній. Таке враження, що все життя знав і ніколи не замислювався над тим, коли і як з ним познайомився. Хіба ми замислюємося над сонячним весняним днем? Просто сприймаємо його, як дання, як те, що нам дароване Богом.

Гадаю, той, хто вміє радіти такому дню, який ми просто відчуваємо живою й чистою часточкою душі, мене зрозуміє відразу.

Саме такий цей звичайний чарівник. Адже сонячний весняний день зовсім непомітно чарує все, впливає в душу радість, впевненість, і ти навіть не помічаєш, де він узявся, цей чарівний день, і віриш, що він буде вічно з тобою.

Це я все кажу про Петра Бойку. Хоч можна було б сказати просто: Петра. То вже нині, коли ми стали літніми, інколи, як інші, може назвати й Тодосьовичем.

А прийшов він до мене ще тоді, коли я в селі (школярником у післявоєнні роки) змайстрував власними руками примітивне радіо з високою антеною поміж вуличними вербами. Від неї йшов один дріт через вікно в хату під стріхою, а другий — від заземлення. Між ними була невеличка дощечка зі сплавом свинцевого камінця, і над тим сплавом — сталевий дротик. До них я примкнув навушники й ловив дротиком за камінцем радіо Києва, Москви тощо. Чому так детально описую цей примітивний детекторний приймач? Тому, що так само на Вінниччині в селі Лопатин Петро Бойко робив власне радіо. Моє було, правда, в селі Дружня на Київщині. Але і в його, і в моєму селі про електрику і радіомережу лише мріяли.

Отож із тим “радіо” прийшли до мене в хату насамперед диктори — Андрій Євєнко, Сергій Феценко, Ніна Савицька, Євгенія Круглова, Микола Погрібний... А через чимало літ, коли я вже був студентом і вдома в селі мав справжній радіоприймач, — Петро Бойко, Ігор Мурашко, Лідія Лесная, Поліна Пахомова... Не кажучи вже про акторів київських театрів: Наталію Ужвій, Поліну Нятку, Дмитра Франька, Валентина Дуклера, Євгена Пономаренка... Все-таки я не забував про “радіо” під та над солом’яною стріхою, і коли читав збірку віршів Михайла Ісаковського “Провода в соломі”, то не дивувався, чому ті “провода” саме в соломі.

Я вже був студентом Київського театрального інституту імені І. Карпенка-Карого, а проте часто їздив до своєї Дружні, яка розташована на 66-му кілометрі залізничі до давньої столиці древлян міста Коростеня. В селі мої мати й батько часто допитувалися, чи не бачив я нашого Бойку, який гомонить до них зранку до вечора, розповідаючи найцікавіші новини, бо вони гадали, якщо я вчусь на артиста, то теж буду таким, як Бойко. А якщо й ні, то хоч би їм передавав по радіо прогноз погоди. А “погода” на той час була не така вже й хороша, тим паче для моїх батьків-селян. Правда, батько працював стрілочником на близькій заліз-

Петро Бойко. 1983 р.

ничній станції й у колгоспі, а мати — тільки в колгоспі. До того ж, ще й неписьменна. Згадую, всі дуже непокоїлися, що коли не виробить норми трудоднів, то зменшать город і не пустять нашу корову на пасовисько. Та навіть у цій ситуації совєцькі вісті Петра Бойку слухали із задоволенням і вважали його за свого. А коли з часом я таки привіз його до нас додому, то не знали, де посадити і чим пригостити дорогого гостя.

Звичайно, сидів він за столом на покуті, й у хаті було тоді найбільше свято. Гостеві розповіли епізод пори мого детекторного радіо. Хата наша була переділена на дві кімнати. Мати взимку вечорами сиділа на печі, яка з грубою відділяла другу кімнату, де ми в цей час були з батьком. Отож тато (як стрілочник) приніс додому зі служби стару телефонну трубку, а я її припасував до свого приймача паралельно з навушниками. Навушники дав матері слухати в першій кімнаті на печі, а батько слухав телефонною трубкою в другій. І так збіглося, що коли в темний зимовий вечір московський диктор сказав: “Говорит Москва”, батько вирішив перевірити, чи матері там чути на печі, й після слова “Москва” гукнув у трубку: “Федоро! Ти чуєш?” Мати, перелякавшись на смерть, кинула ті навушники та як закричить: “Хай їм біс! Як вони там знають у Москві, що я Федора і що я їх слухаю?” Коли батьки розповіли про це Петрові, він сміявся до сліз і розповів нам, що теж робив такі приймачі в дитинстві, але навіть не смів мріяти, що колись стане диктором радіо.

Ми дізналися, що після сільської школи наш гість вступив до геологічного технікуму у Львові. А далі пробував пошукати долю в Київському театральному інституті, але за сільськими побутовими обставинами не з’явився на екзамені — отож вступав до університету імені Т. Шевченка на гірничий факультет, де провчився рік. Почув, що Українське радіо проводить конкурс дикторів. І він на цьому конкурсі, де було 100 осіб на місце, набрав разом із випускником театрального інституту Борисом Придавою найбільше балів. Отож, звичайно, довелося в університеті закінчувати вже філологічний факультет, працюючи пара-

лельно на Республіканському радіо...

Хіба ми могли в той час моїм неосвіченим батькам розповісти про те, що разом читаємо самвидавівські твори Івана Дзюби, Василя Симоненка, Миколи Руденка та інших, що Петро в своїх передачах робить такі наголоси й підтексти, які загрожують йому звільненням з роботи, а я читаю інколи нашому Бойкові такі свої вірші, за які можна заарештувати в Сибір? Також не міг я розповісти про його виступи в школах разом з нами, молодими літераторами, перед учителями, старшокласниками про те, як варто розуміти Сосюрин вірш “Любіть Україну”, як треба любити, шанувати й викладати українську мову. Ось приклад.

Десять років під час хрущовської відлиги поет-фронтвик Мико-

ла Гірник опублікував у журналі “Вітчизна” досить гострий (для того часу) цикл віршів із загальним заголовком “Короїди” про тодішніх бюрократів зі словами: “Ідуть, ковтаючи вітрини...” Або таке:

*Вісім кімнат і дві дачі —
Ти вже дійшов до мети.
В дружбі живе гарячі —
Жінка, собака і ти.*

Але ж на наших виступах Бойко робить такий наголос: “Жінка — собака! І ти”.

Звичайно, на той час “стук” доносився швидше, ніж звук, а ще до того дайте його зустрічі з такими дисидентами як Б. Антоненко-Давидович, М. Шумило, М. Руденко... Петро Тодосьович і мене з ними познайомив, й інших молодих літераторів. І ось тепер його так чи інакше переводять уже з республіканського радіо на обласне, а невдовзі й відтіля турнули “за власним бажанням”...

Я за ці роки закінчив інститут і працював режисером на студії кінохроніки, де успішно “клепав” комсомольські номери кіножурналів “Молоді України”, в яких диктором був Петро Бойко. Так давав змогу заробити колезі й однодумцеві. Ми обидва вже поодружувалися, мали дітей, дружили сім’ями. Отож саме в домі Бойка я познайомився із забороненими на той час творами Володимира Винниченка, Івана Багряного, Миколи Хвильового. До нього додому приходив чудовий поет-донбасівець Євген Летюк. Я ж знайомив Петра з Андрієм М’ястківським, Миколою Вінграновським, Володимиром Карпеком, Григором Тютюнником та з іншими.

Він багатьох із них декламував зі сцени на наших творчих зустрічах на підприємствах Києва й у колгоспах.

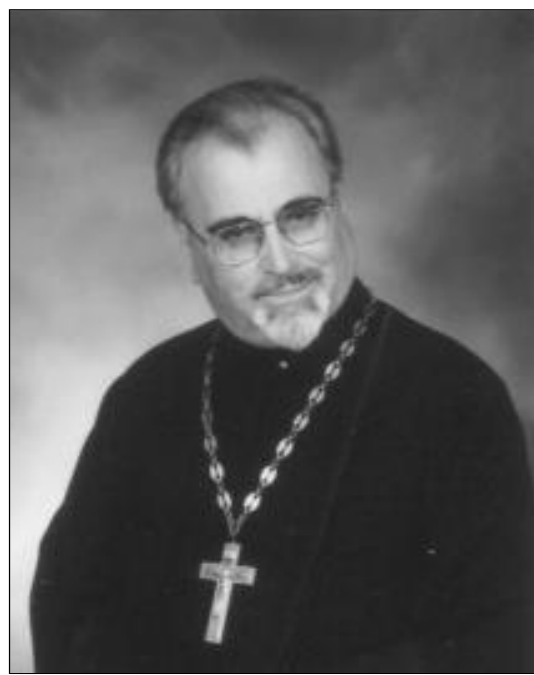
Що казати, коли для нього українське слово вже тоді, як і тепер, було і є Богом. Отож Бог його й рятує. Коли певні “органи” перекрили Тодосьовичу дихання цим Словом, він поїхав до благословенного Львова, звідкіля починав трудове і мистецьке “сходження”. І знову — навчання, вже на священника.

І це все після технікумів, філфаку Шевченківського університету, після викладання риторики й виразного читання у вищих навчальних закладах Києва... Релігія йому ще раз нагадала, що “Споконвіку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог”. Ось саме тому з Богом і людьми треба розмовляти рідним українським словом. Навіть тоді, коли такі “вельмирозумні” депутати Верховної Ради, як Богословська, кричать: “Бреште-те!”, вважаючи, що це найкраще слово нашої мови. Або трохи чи не щодня якийсь беззв’яз, а не диктор розпочинає передачі Українського радіо (і хто його тільки допустив туди?!), дерев’яним дреңтливим голосом на “русский манер”: “Ера радзіо! Перший канал українського радіо передставляєць усе розмаїцця жицця”.

Петро Тодосьович навчився церковних відправ літургійних і требних українським словом. І в червні 1990 року сам владика УАПЦ Володимир (Романюк) висвятив його на диякона, а в липні рукопріклали на священника.

Отож 24 серпня 1991 р. саме він освячував Національний прапор України. А коли його високопреосвященство Мстислав прибув з Америки до України, щоб очолити як Патріарх Українську Церкву, священник Бойко П. Т. був його першим секретарем.

Минали роки. Доля привела Петра Тодосьовича з релігійною

Петро Бойко, випускник Колегії Св. Андрія у Вінніпезі (Канада). 1991 р.

місією до Канади, де працював священником й удосконалював свої знання в Колегії Святого Андрія при Манітобському університеті. Ось тут він добре усвідомив, що коли цілісність Всесвіту тримає ідея Бога, то цілісність людей у світі — національна ідея.

Повернувшись на рідну землю, уже немало літ він поклоняється саме цій національній ідеї. І то всебічно — і в церкві, й у вищих релігійних навчальних закладах, і всюди-всюди, служачи своєю Богові — Українському Слову.

Ось на цьому й хочеться наголосити особливо. Він має звання заслуженого артиста України, хоч у народі його вже давно називають народним за унікальний голос і золоте слово.

Здебільшого люди не замислюються над тим, чому так легко, просто й душевно лягає на серце

кожна думка саме цього диктора Українського радіо. Це відбувається так непомітно, як не помічаємо, що дихаємо. А скільки ж треба докласти щоденної праці до того, щоб в артиста з’явилася така природна простота! Зверніть увагу на те, як логічно звучить кожен пасаж, кожне слово, а це ж не кожному артистові, зокрема дикторові, вдається. До того ж, одна річ, коли то публіцистичний чи політичний текст, а інша, коли художня література — проза, вірші, певні характери. Один диктор говорить або читає правильно, рівно, але “дерев’яно”, а в Петра Тодосьовича щоразу відчувається за кожним звуком власне ставлення до думки, власний підтекст, власний прекрасний емоційний струмінь. Тут за кожним словом стоїть мислитель, художник, митець. Тож, як писав великий Пушкін одному зі своїх французьких перекладачів: “Ви спонукали мене відшукати красу в моїх віршах, шановний пане. Ви одягли їх у ту шляхетну одіж, в якій поезія стає істинною богинею... Ви поет і Ви навчаєте молоді; прикликаю на Вас подвійне благословіння”.

Від імені літераторів ці всі слова й думки можу адресувати й Петрові Бойку. Я добре відчув це, слухаючи власні твори в його виконанні на радіо, зі сцени й просто в житті. Адже за кожним нашим текстом стоїть хтось більший, ніж ми самі, коли читає його цей великий майстер. Чи то читає він академіка М. Жулинського про Франка, чи Т. Шевченка, якого хто тільки не читав, але ніхто так не читає, як Петро Бойко: враз злітає весь хрестоматійний глянці, який налип на Шевченкові слова за “много літ”.

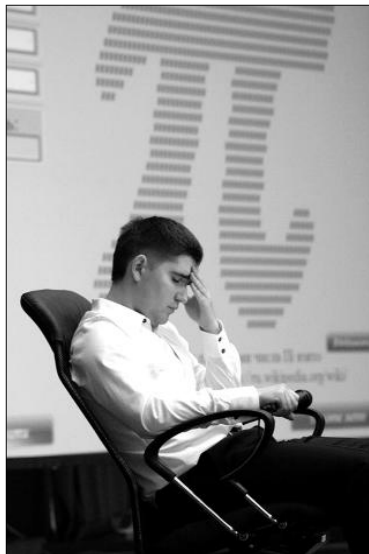
Його виконання — як живлючі краплини дощу на зів’ялу траву в спеку.

Як дипломований актор добре відчуваю це і знаю, бо сам слухав не раз таких прекрасних майстрів художнього слова, як Дмитро Журавльов, Анатолій Паламаренко, Юрій Шумський, Лариса Кадирова. Тепер поруч із ними з повним правом можу поставити Петра Бойку. А так, як він прочитав усього “Кобзаря” Тараса Шевченка на радіо “Культура”, ще ніхто не читав і навряд чи хто прочитає краще.

Я чув від людей відгуки Ліни Костенко про його виконання і трактування її поеми “Берестечко”; читав слова багатьох авторів, написаних на їхніх книжках, подарованих артистові, зокрема, академіком Миколою Жулинським на недавньому його прекрасному дослідженні творчості І. Франка “Він знав, як много важить слово”, яке прочитав цей митець за кілька десятків передач по радіо в редакції чудового радіожурналіста В. Карпінського. А як блискуче звучить тепер щоденний радіожурнал “Слово” у виконанні Світлани Горлової й Петра Бойка!

...Про нього можна писати й писати, навчати на його життєвому прикладі усіх молодих митців, адже не перелічити навіть у такій невеликій статті десятки, сотні його виступів на радіо, на сцені, богослужіння в храмах. Цей звичайний чарівник, як ніхто, давно збагнув на все життя слова нашого пророка Т. Шевченка:

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б’ється — ожива,
Як їх почує!..*

Олександр Червоний

Олена ШУЛЬГА
Фото Ксенії ГЛАДИШЕВОЇ

Андрій Слюсарчук — доктор медичних наук, професор, фахівець у галузі нейронаук — нейрохірургії, неврології, психіатрії, технологій роботи з пам'яттю. Він може назвати послідовність ірраціонального аперіодичного числа Л'єр. Свою програму назвав “Крок за горизонт”, бо, як сам каже, цікаво, що ж там, за овидом. У присутності авторитетної комісії, до якої входили керівник національного проекту “Книга рекордів України” Ігор Підчібій, заступник глави Секретаріату Президента України Марина Ставнійчук, академік НАНУ, президент АПН України Василь Кремень, головний вчений секретар Академії медичних наук України Володимир Міхньов, доцент кафедри дискретного аналізу Львівського національного університету імені Івана Франка Юрій Щербина, ректор Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Шупика Юрій Вороненко, завідувач кафедри нейрохірургії Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Шупика професор Микола Поліщук, доцент кафедри інформаційних систем та мереж Національного університету “Львів-

ЩО ЗА ОБРІЄМ?

Кожен із нас щодня щось забуває. Закінчивши ВНЗ, невдовзі не можемо згадати імен викладачів. А ось Андрій Слюсарчук пам'ятає 30 мільйонів знаків після коми числа π , 15 тисяч книжок, які прочитав за життя. І не просто пам'ятає, а може відтворити ці надвеликі обсяги інформації.

Андрій Слюсарчук

ська політехніка” Юрій Нікольський, директор департаменту Міністерства охорони здоров'я України Микола Банчук, в Українському домі він встановив черговий світовий рекорд із запам'ятовування. Ігор Підчібій зафіксував цей рекорд і вручив професорові Слюсарчуку диплом Книги рекордів України. Попередній рекорд належить японцеві, який 2007—2008 років відтворив 67 тисяч знаків після коми числа π . Одномумці Андрія Слюсарчука опрацювали нову методику, завдяки якій надвеликі обсяги інформації може запам'ятовувати не лише сам професор, а й інші люди. Журналістам представили учня Андрія Тихоновича, випускника Львівської політехніки Олександра Червоного, який оволодів методи-

кою, пам'ятає і може відтворити 5 мільйонів символів після коми числа π .

Академік Василь Кремень після експерименту попросив Андрія викласти методи тренування пам'яті в доступній для дітей формі, бо це може бути корисним під час навчання.

Марина Ставнійчук вражена побаченим. “Ми пересвідчилися, — сказала вона, — що генії в Україні є. З Вами і з Вашими можливостями пов'язане майбутнє, відкриваються нові освітні технології, можливості в медицині”.

Микола Поліщук як нейрохірург-практик робив тисячі операцій, але не бачив думки і пам'яті, а сьогодні побачив. “Мені як нейрохірургові пояснити це складно. Це

Комісія під час роботи

не просто феномен тренованої пам'яті, це сканер, що працює разом із комп'ютером. Така праця вимагає величезних затрат енергії. Андрієві здібності варто використати у вивченні особливостей мозку у фізіології й можливостей відновлення пам'яті у хворих”.

Під час проведення експерименту Андрій припускався незначних помилок, але це зайвий раз підтверджує чистоту експерименту, яку до речі, також засвідчила комісія.

Феномен Слюсарчука — це не фантастика, а новітня технологія. Немає галузі, де вона не стала б у пригоді — від медицини до комп'ютерних технологій. Ідеться про синтез природного і штучного інтелекту. Однак Андрієв проект досі тримається на ентузіазмі. Він потребує фінансової підтримки на наукові дослідження, адже за мнемотехнологіями — майбутнє. Важко збагнути, наскільки безмежні людські здібності.

Нині Андрій Слюсарчук викладає психологію і працює як нейрохірург. А почалося все з того, що він слідував за своїми мисленнєвими процесами, за феноменами психіки, вивчав фобії. Залучив гіпотехнології, біологічні методи. Спостереження дали змогу зрозуміти, що пам'ять миттєво фіксує

інформацію й утримує її впродовж усього життя. Науковець виявив зони кори головного мозку, що відповідають за специфічність інформації. Однак свідомість оберігає від зайвини. “Мені вдалося зрозуміти феномен пам'яті, виключити феномен свідомості, штучно створити умови для переконання мозку, що інформація, яку хочу запам'ятати, важлива.

Що далі? Стукаю в усі двері, переконую, що з моїми знаннями і здібностями можу зробити багато в медицині й інших галузях, хоч мене не сприймають усерйоз. Маю вісім готових до видання рукописів, але ніхто не хоче друкувати. Україна перебуває далеко позаду інших країн у галузі нейронауки, а може бути попереду, бо можливості для цього є. Можемо сформувати нову науку, за якою майбутнє. Людина — образ і подоба Творця, і повинна бути близькою до Нього”.

Нинішній етап буття потребує переосмислення існування людини як інформаційної субстанції. Науковці переконані, що запам'ятовувати так, як Андрій Слюсарчук, невдовзі зможе кожен. Завдяки новітнім технологіям можна буде вилікувати недужих на нервові й психічні хвороби. Тож державі варто тепер дослухатися до фахівців, щоб ствердитися у майбутньому.

**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

30 червня у Київському міському Будинку вчителя відбудеться вечір пам'яті відомого українського поета, просвітянина, автора багатьох пісень Василя Юхимовича, якому у липні виповнилося б 85 років.

У програмі — виступи земляків, письменників, мистецьких колективів: Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г. Майбороди, заслуженого ансамблю пісні і танцю “Дарничанка”, народного хору “Льонок” міста Житомира, народної артистки України Діани Петриненко, тріо бандуристок Національної радіокомпанії України у складі Тетяни Маломуж, Ольги Черній, Катерини Коврик. Прозвучать пісні О. Білаша, І. Сльоти, В. Костенка на вірші В. Юхимовича. Початок о 19 год. Вхід вільний.

Засновник:
Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

**Перший заступник
головного редактора**
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

**Заступник головного редактора
з виробничих питань**
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ культури
Сергій КЛИМКО
279-49-47

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор
Ніна ГНАТЮК

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo-prosvity.org.ua

**Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.**
Зам. № 3301225
Наклад у червні — 24 000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
**Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:**
на місяць — 4,27 грн.
на 3 місяці — 12,36 грн.
на 6 місяців — 23,42 грн.

